

DRUŽINSKI TEDNIK

Leto XVI.

V Ljubljani, 10. avgusta 1944.

Št. 2 (769)

Mokri se dežja ne boji.

Slovenski rek

UREDNIŠTVO in UPRAVA: Ljubljana, Miklošičeva cesta 14/III. Poštni predal št. 253, Telefon št. 33-32. — ROKOPISOV ne vračamo, nefrankiranih dopisov ne sprejemamo. Za odgovor je treba priložiti 2 liri v znakah.

NAROČNINA: 1/4 leta 10 lir, 1/2 leta 20 lir, vse leto 40 lir. Račun poštne hranilnice v Ljubljani št. 15.393. Naročnino je treba plačati vnaprej. — Posamezna številka stane 1 lro, stare številke 2 liri. — OGLASI po tarifi.

»Komur se je pretežko ločiti od strankarskih, klikarskih ali celo osebnih špekulacij, naj se spomni našega trpečega kmeta in delavca, ki bosta nekoč marsikoga klicala na odgovor.«

Iz govora predsednika generala Rupnika na zborovanju v Devici Mariji v Polju.

Ponoven sovražnikov napad pri Caenu

Führerjev glavni stan, 8. avgusta. Vrhovno poveljništvo oboroženih sil javlja:

Po večurnem bobnečem ognju je pričel sovražnik v današnjih jutranjih urah znova z napadom južno in jugovzhodno od Caena. Razvilji so se siloviti boji.

Zahodno od Orne je izvršil nasprotik posamezne močne napade, ki smo jih razbili.

Jugovzhodno od Vire in vzhodno od Avranches so nadaljevali Severnoameričani na široki črti ter z največjo uporabo materiala in letalske svoje robovne napade. V težkih bojih ki so trajali do večernih ur, so bili z izjumami zavrnjeni pred drugo črto naših postojank.

Dalje proti jugu so vrzle oklepniške divizije vojske in vojaške SS ob obeh straneh Mortaina kljub ogroženim obrambnim sovražnikova nazaj proti zahodu. Sovražnikovi prolinapadi so se izalovili.

Na področju vzhodno od Laval je nasprotnik ojačal svoji pritisk.

V Bretaniji so naše zaščitnice razvile sovražnikove napadalne klinke ter so se nato na povelje odmaknile na rdeček Brest in Lorient. Za St. Malo življajo ogroženi bolni.

V noči na 7. avgust je bil v Seinkem zalivu s torpedom težko poškodovan nek sovražni rušilec.

Nad Normandijo in nad zasedenimi zahodnimi ozemli smo sestrelili v letalskih bojih 19 letal.

Na francoskem ozemlju smo v boju ubili 80 teroristov.

London in njegovi zunanji okrajji so nadalje v močnem močnem ognju v V. I.

V Italiji večeraj ni bilo nikakih večjih bojev.

Na vzhodu so se severovzhodno od Mielca izalovili ponovni sovjetski napadi. Severovzhodno od Baranova je zdrli sovražnik z močnimi silami v naše postojanke. Rezerve so takoj prešle v protinapad. Težki boji so v teku.

V Litvi smo razbili severno od Mena ponovne sovjetske poizkuse propaja ter ubili 60 sovražnikovih oklepnikov. Severno od Biržana in severno od Dvine je obrambni boj naših čet z vdrlimi sovjetskimi silami v teku. Dočim so se na ostalem bojišču do Pskovskega jezera krvavo izalovili vsi boljševiški napadi.

Severnoameriški bombniki so napadli večeraj nekaj krajev v gornji Sleziji.

V pretekli noči so preletela sovražnikova motilna letala jugovzhodno Nemčijo.

Nemške in madžarske protiletalske obrambne sile so sestrelile 28 sovražnikovih letal.

Iz vojnih poročil nemškega vrhovnega poveljstva v preteklem tednu:

V zadnjem času je sovražnik v Normandiji posebno močno napadal na področju jugovzhodno in zahodno od Vire ter vzhodno od Avranches.

Siloviti boji z našimi četami so se razvijali tudi pri Mayennu in Lavalu. Naša oporišča v Bretaniji se še vedno sovražniku odlično upirajo.

Na francoskem področju smo v tem tednu v boju ubili 586 teroristov.

London še zmerom obsreljemo z našim novim orožjem.

V Italiji je sovražnik zaman skušal priti preko reke Arno. Samo vzhodno od mesta se mu je posrečilo reko s slabšimi silami prekoračiti, a smo ga takoj razbili.

Na italijanskem področju smo v času od 1. do 5. avgusta v boju ubili 1212 teroristov in saboterjev.

Vzhodno od Varšave smo v zadnjih dneh ubili že od 1. avgusta odrezani 3. sovjetski oklepniški zbor. Boljševiki so imeli pri tem velike izgube. Izgubili so 192 oklepnikov in 45 tovov.

Na obeh straneh Mielca in severovzhodno od Baranova smo odbili vse sovražnikove napade. Jugovzhodno od Varke so pa naši oklepniški vreli boljševičke nazaj proti vzhodu. Med Vislo in Nijemenom je sovražnik še nadalje napadal in skušal prodreti, a naše čete so njegove prodorne poskuse preprečile. Na Letonskem se bitele ogroženi boji predvsem pri Biržanu. Med Dvino in Pskovskim jezerom smo vrzli sovjetske čete nazaj.

Sovražnikovi bombniški oddelki so bombardirali 6. avgusta Berlin, Hamburg in nekatere druge kraje ob Vzhodnem morju. Prav tako so sovražna letala odvrgla nekaj bomb tudi na rensko-vefalško področje. Nad področjem Reicha smo sestrelili 57 sovražnih letal, med njimi 45 štirimotočnih bombnikov.

Napredovanje generala Rösenerja

»Nationalsozialistische Partei-Korrespondenz« je objavila, da je Führer dne 1. avgusta med drugim imenoval za SS-Obergruppenführerja Ervina Rösenerja, dosedanjega SS-Gruppenführerja. Obergruppenführer Rösener je zaradi svojega uspešnega delovanja pridobil med Slovence že mnogo iskrenih prijateljev in sodelavcev. K njegovemu napredovanju mu vsi iskreno čestitamo.

Veliko protikomunistično zborovanje v Dev. Mar. v Polju

Tehten govor predsednika Rupnika — »V edino uspešni krepko skovani protikomunistični slovenski skupnosti pripravljamo z vsemi poštenimi silami pogoje za stalni mir med delodajalci in delojemalci!«

Dev. Marija v Polju, 6. avgusta. Komunistična agitacija je v Devici Mariji v Polju prav dobro razplela svoje lažive mreže in žal žela precejšen uspeh. A kljub temu je v Dev. M. v Polju ostalo še dovolj zdravih sil, ki so se uprle komunistični laži in zrasle v zveste in hrabre borce, ki so prepričani, da bi komunistem še nadalje razprostrali svoja krila nad slovenske domove in jih uničevali.

Na nedeljskem protikomunističnem zborovanju je Devica Marija v Polju jasno pokazala, da je kljub vsej komunistični lažni agitaciji ostalo v njej še veliko zdravih, zvestih src, ki bčijo za slovenski narod in se zani bore. Vse hiše v Polju so bile slavnostno okrašene z zastavami, prostor pred cerkvijo s tribuno za goste in govorniškim odrom so pa krasili vencinilaji in zastave z grbom. O polj devetih jutraj se je že ves prostor med cerkvijo in šolo napolnil z množicami ljudi, ki so prihajeli iz Polja in okolice.

Točno o polj devetih je domobrankska godba zaigrala pozdravno korčnico in naznanila prihod gospoda prezidenta Rupnika, ki ga je prvi pozdravil okrajni glavar za ljubljansko okolico gospod Maršič. Nato je prezident presedel v vrsti stolec domobrankske oddelke. Potem je stopilo pred prezidenta ljubko dekletce v narodni noši in ga pozdravilo zbrana množica ljudi in narodne noše so mu pa navdušeno vzklikale, Godba, ki je medtem ves čas izgrala korčnice, se je uvrstila na širokem trgu, potem se je pa pred cerkvijo začela sv. masa, ki jo je daroval višji domobranski kurat dr. Lenček. Po masi se je množica ljudi zrnila pred tribuno in skoraj popolnoma napolnila širni trg.

Zborovanje je v imenu občine otvoril občinski svetovalec g. Rössmann. Pozdravil je gospoda prezidenta, zastopnika poveljnika slovenskega domobrantsva podpolkovnika Vizjaka, zastopnika nemške oborožene sile okrajnega glavarja Maršiča, zastopnike policije, civilnih oblasti, domobrankske častjake in vse občinstvo. Nato je stopil na govorniški oder prezident general Rupnik in spregovoril.

»Zborovanje je v imenu občine otvoril občinski svetovalec g. Rössmann. Pozdravil je gospoda prezidenta, zastopnika poveljnika slovenskega domobrantsva podpolkovnika Vizjaka, zastopnika nemške oborožene sile okrajnega glavarja Maršiča, zastopnike policije, civilnih oblasti, domobrankske častjake in vse občinstvo. Nato je stopil na govorniški oder prezident general Rupnik in spregovoril.«

Slovinci in Slovenke!

Okrog leta 1500. je cesar Maksimilijan izpolnil našim slovenskim prednikom prošnjo, katero so nani naslovili stanov.

Naši predniki so cesarja prosili naj izžene žide iz naše lepe Ljubljane.

Cesar je tedaj izdal ukaz »za večno odpravo židov.«

Naši predniki so že morali prav natančno vedeti, zakaj so se ravno s to prošnjo obrnili na cesarja.

Od takrat židov pri nas več ni bilo. Če se je kakšen Hebrejec hotel pri nas naseliti, je prišel spretno prikrit kot pripadnik eneza izmed naših sosednjih narodov — in največkrat že katoliško krščen.

Ni še bilo slišati, da bi se kdaj koli kakšen žid priznaval k Slovincem.

Pa tudi oni židje, ki so se k nam prikradli kot pripadniki sosednjih narodov jih je kmalu izvolal in morali so odšvercati.

Ti dve dejstvi pomenita da je naš narod navzlic svoji številni neznatnosti v jedru vseskozi zdrav, stoddostno evropski človeški rod.

Zato nas židje niso mogli trpeti. — Sam sem ponovno bil neprostovoljna priča, kako so nas v Belgradu, Zagrebu in Osijeku židje zmerjali, ker se pri nas nikdar niso mogli naseliti kot plačevci in ker se jim pri nas ni posrečilo, da bi se skrivali kot »Slovenci«, kakor to na primer sedaj delajo kot »Angležji«, »Američani« in »Rusi«.

Maševali pa so se nam vendarle. In če bi je mudi bi nas kot narod povsem uničili. Prav dobro namreč vedo, da smo veren, pobožen marljiv in žilav narod, ki zvesto korenini v svoji lepi domovini in o židovskih internacionalizmih že po ugonu svoje krvi ne mara ničesar slišati.

Zato so se nam morali približati po ovinkih da so lahko spustili na nas svoje sovraštvo. Z lažjo, prevaro in zlato so ušli del naših politikov in izobražencev. Vsakemu izmed teh naših togozlatih kalinov so na svoji način obliubljali bodoči raj na zemlji in jih pooblašali da so narod zapeljavali na stranska pota in v nerod.

Tako je židom po ovinkih usledo da so naš mali narod razbili na deset političnih strank, in vsaki od teh strank navzevali patentno pravico do uredničevanja raiških prilik. Tako so bili stanovi in družabni sloji nabujskani drug proti drugemu. Kmet proti delavcu, delavec proti podjetniku, podjetnik proti delavcu, meščan proti uradniku, uradnik in meščan proti vojaku, industrialc proti obrtniku, hišni lastnik proti najemniku in narobe, mladina proti satrejšemu rodu in narobe, itd., itd. Pod zaščito teza političnega in družabnega nerada so vsi vprek razpili in ščevali drug na drugega. Razpihovali so strasti tako, da so končno čisto pozabili, da smo narod, da smo predvsem Slovinci. Niso na videli, ne slišali, še manj pa slutili, kar se je dogajalo po svetu okoli nas. Niso opazili da se nam z velikanskimi koraki približuje konec, če bo šla tako naprej. Namesto, da bi storili vse, da bi se v zadnjem trenutku rešili najhujšega, so nas naši politiki izigrali v vojno, naša inteligenca pa pahnila v pogubo, ker je bilo takrat, ko je usodna ura nastopila, vse — presenečeno in zbežano.

Med tem pa je žid, kateri je bil skrit v nerodu ki za je sam spretno organiziral, zbral sebi poslušne pokveke v komunistični partiji Slovenije in prežal na trenutke ko je lahko te zveri v človeški podobi spustil iz njihovih skrivališč na slovenski narod.

Ta trenutek je prišel. — Slovenski narod je bil po bliskovitem porazu Ju-

zidenta Rupnika, ki ga je prvi pozdravil okrajni glavar za ljubljansko okolico gospod Maršič. Nato je prezident presedel v vrsti stolec domobrankske oddelke. Potem je stopilo pred prezidenta ljubko dekletce v narodni noši in ga pozdravilo zbrana množica ljudi in narodne noše so mu pa navdušeno vzklikale, Godba, ki je medtem ves čas izgrala korčnice, se je uvrstila na širokem trgu, potem se je pa pred cerkvijo začela sv. masa, ki jo je daroval višji domobranski kurat dr. Lenček. Po masi se je množica ljudi zrnila pred tribuno in skoraj popolnoma napolnila širni trg.

Zborovanje je v imenu občine otvoril občinski svetovalec g. Rössmann. Pozdravil je gospoda prezidenta, zastopnika poveljnika slovenskega domobrantsva podpolkovnika Vizjaka, zastopnika nemške oborožene sile okrajnega glavarja Maršiča, zastopnike policije, civilnih oblasti, domobrankske častjake in vse občinstvo. Nato je stopil na govorniški oder prezident general Rupnik in spregovoril.

»Zborovanje je v imenu občine otvoril občinski svetovalec g. Rössmann. Pozdravil je gospoda prezidenta, zastopnika poveljnika slovenskega domobrantsva podpolkovnika Vizjaka, zastopnika nemške oborožene sile okrajnega glavarja Maršiča, zastopnike policije, civilnih oblasti, domobrankske častjake in vse občinstvo. Nato je stopil na govorniški oder prezident general Rupnik in spregovoril.«

»Zborovanje je v imenu občine otvoril občinski svetovalec g. Rössmann. Pozdravil je gospoda prezidenta, zastopnika poveljnika slovenskega domobrantsva podpolkovnika Vizjaka, zastopnika nemške oborožene sile okrajnega glavarja Maršiča, zastopnike policije, civilnih oblasti, domobrankske častjake in vse občinstvo. Nato je stopil na govorniški oder prezident general Rupnik in spregovoril.«

»Zborovanje je v imenu občine otvoril občinski svetovalec g. Rössmann. Pozdravil je gospoda prezidenta, zastopnika poveljnika slovenskega domobrantsva podpolkovnika Vizjaka, zastopnika nemške oborožene sile okrajnega glavarja Maršiča, zastopnike policije, civilnih oblasti, domobrankske častjake in vse občinstvo. Nato je stopil na govorniški oder prezident general Rupnik in spregovoril.«

»Zborovanje je v imenu občine otvoril občinski svetovalec g. Rössmann. Pozdravil je gospoda prezidenta, zastopnika poveljnika slovenskega domobrantsva podpolkovnika Vizjaka, zastopnika nemške oborožene sile okrajnega glavarja Maršiča, zastopnike policije, civilnih oblasti, domobrankske častjake in vse občinstvo. Nato je stopil na govorniški oder prezident general Rupnik in spregovoril.«

»Zborovanje je v imenu občine otvoril občinski svetovalec g. Rössmann. Pozdravil je gospoda prezidenta, zastopnika poveljnika slovenskega domobrantsva podpolkovnika Vizjaka, zastopnika nemške oborožene sile okrajnega glavarja Maršiča, zastopnike policije, civilnih oblasti, domobrankske častjake in vse občinstvo. Nato je stopil na govorniški oder prezident general Rupnik in spregovoril.«

»Zborovanje je v imenu občine otvoril občinski svetovalec g. Rössmann. Pozdravil je gospoda prezidenta, zastopnika poveljnika slovenskega domobrantsva podpolkovnika Vizjaka, zastopnika nemške oborožene sile okrajnega glavarja Maršiča, zastopnike policije, civilnih oblasti, domobrankske častjake in vse občinstvo. Nato je stopil na govorniški oder prezident general Rupnik in spregovoril.«

»Zborovanje je v imenu občine otvoril občinski svetovalec g. Rössmann. Pozdravil je gospoda prezidenta, zastopnika poveljnika slovenskega domobrantsva podpolkovnika Vizjaka, zastopnika nemške oborožene sile okrajnega glavarja Maršiča, zastopnike policije, civilnih oblasti, domobrankske častjake in vse občinstvo. Nato je stopil na govorniški oder prezident general Rupnik in spregovoril.«

»Zborovanje je v imenu občine otvoril občinski svetovalec g. Rössmann. Pozdravil je gospoda prezidenta, zastopnika poveljnika slovenskega domobrantsva podpolkovnika Vizjaka, zastopnika nemške oborožene sile okrajnega glavarja Maršiča, zastopnike policije, civilnih oblasti, domobrankske častjake in vse občinstvo. Nato je stopil na govorniški oder prezident general Rupnik in spregovoril.«

»Zborovanje je v imenu občine otvoril občinski svetovalec g. Rössmann. Pozdravil je gospoda prezidenta, zastopnika poveljnika slovenskega domobrantsva podpolkovnika Vizjaka, zastopnika nemške oborožene sile okrajnega glavarja Maršiča, zastopnike policije, civilnih oblasti, domobrankske častjake in vse občinstvo. Nato je stopil na govorniški oder prezident general Rupnik in spregovoril.«

»Zborovanje je v imenu občine otvoril občinski svetovalec g. Rössmann. Pozdravil je gospoda prezidenta, zastopnika poveljnika slovenskega domobrantsva podpolkovnika Vizjaka, zastopnika nemške oborožene sile okrajnega glavarja Maršiča, zastopnike policije, civilnih oblasti, domobrankske častjake in vse občinstvo. Nato je stopil na govorniški oder prezident general Rupnik in spregovoril.«

»Zborovanje je v imenu občine otvoril občinski svetovalec g. Rössmann. Pozdravil je gospoda prezidenta, zastopnika poveljnika slovenskega domobrantsva podpolkovnika Vizjaka, zastopnika nemške oborožene sile okrajnega glavarja Maršiča, zastopnike policije, civilnih oblasti, domobrankske častjake in vse občinstvo. Nato je stopil na govorniški oder prezident general Rupnik in spregovoril.«

»Zborovanje je v imenu občine otvoril občinski svetovalec g. Rössmann. Pozdravil je gospoda prezidenta, zastopnika poveljnika slovenskega domobrantsva podpolkovnika Vizjaka, zastopnika nemške oborožene sile okrajnega glavarja Maršiča, zastopnike policije, civilnih oblasti, domobrankske častjake in vse občinstvo. Nato je stopil na govorniški oder prezident general Rupnik in spregovoril.«

»Zborovanje je v imenu občine otvoril občinski svetovalec g. Rössmann. Pozdravil je gospoda prezidenta, zastopnika poveljnika slovenskega domobrantsva podpolkovnika Vizjaka, zastopnika nemške oborožene sile okrajnega glavarja Maršiča, zastopnike policije, civilnih oblasti, domobrankske častjake in vse občinstvo. Nato je stopil na govorniški oder prezident general Rupnik in spregovoril.«

»Zborovanje je v imenu občine otvoril občinski svetovalec g. Rössmann. Pozdravil je gospoda prezidenta, zastopnika poveljnika slovenskega domobrantsva podpolkovnika Vizjaka, zastopnika nemške oborožene sile okrajnega glavarja Maršiča, zastopnike policije, civilnih oblasti, domobrankske častjake in vse občinstvo. Nato je stopil na govorniški oder prezident general Rupnik in spregovoril.«

»Zborovanje je v imenu občine otvoril občinski svetovalec g. Rössmann. Pozdravil je gospoda prezidenta, zastopnika poveljnika slovenskega domobrantsva podpolkovnika Vizjaka, zastopnika nemške oborožene sile okrajnega glavarja Maršiča, zastopnike policije, civilnih oblasti, domobrankske častjake in vse občinstvo. Nato je stopil na govorniški oder prezident general Rupnik in spregovoril.«

»Zborovanje je v imenu občine otvoril občinski svetovalec g. Rössmann. Pozdravil je gospoda prezidenta, zastopnika poveljnika slovenskega domobrantsva podpolkovnika Vizjaka, zastopnika nemške oborožene sile okrajnega glavarja Maršiča, zastopnike policije, civilnih oblasti, domobrankske častjake in vse občinstvo. Nato je stopil na govorniški oder prezident general Rupnik in spregovoril.«

»Zborovanje je v imenu občine otvoril občinski svetovalec g. Rössmann. Pozdravil je gospoda prezidenta, zastopnika poveljnika slovenskega domobrantsva podpolkovnika Vizjaka, zastopnika nemške oborožene sile okrajnega glavarja Maršiča, zastopnike policije, civilnih oblasti, domobrankske častjake in vse občinstvo. Nato je stopil na govorniški oder prezident general Rupnik in spregovoril.«

»Zborovanje je v imenu občine otvoril občinski svetovalec g. Rössmann. Pozdravil je gospoda prezidenta, zastopnika poveljnika slovenskega domobrantsva podpolkovnika Vizjaka, zastopnika nemške oborožene sile okrajnega glavarja Maršiča, zastopnike policije, civilnih oblasti, domobrankske častjake in vse občinstvo. Nato je stopil na govorniški oder prezident general Rupnik in spregovoril.«

»Zborovanje je v imenu občine otvoril občinski svetovalec g. Rössmann. Pozdravil je gospoda prezidenta, zastopnika poveljnika slovenskega domobrantsva podpolkovnika Vizjaka, zastopnika nemške oborožene sile okrajnega glavarja Maršiča, zastopnike policije, civilnih oblasti, domobrankske častjake in vse občinstvo. Nato je stopil na govorniški oder prezident general Rupnik in spregovoril.«

po svojih močeh in zmožnostih, da bomo končno premostili tudi vse prepeade med posameznimi stanovi. V edino uspešni krepko skovani protikomunistični slovenski skupnosti pripravljamo z vsemi poštenimi silami prav posebno pogoje za stalni mir delodajalci in delojemalci!

Prav sedaj, ko so židje vpregli vse pomočniške narode boljševizma in jih nagnali v poslednji naskok na staroslavno Evropo ki je zibelka, ustvariteljica in hraniteljica vse človeške kulture in civilizacije, ni le potrebno, da smo res samo krepko strujenj Slovenci, ampak se moramo kot pravi Evropejci zbrati okoli svojega hrabrega domobrantsva za glavnim branilcem Evrope, nemškimi vojakom.

Ce bomo vzdržali v zvestobi in se izkazali v teh težkih dneh, bo znaga Evrope tudi naša zmaga. Ta pa bo pomenila nastop srečnejše bodočnosti vsega slovenskega naroda v Evropi.

Gospod prezident je žel s svojim govorom splošno navdušenje. Klje so potihnili šele, ko je stopil na oder gospod Jan Maks in spregovoril:

»Kot delavec in tajnik Delavske protikomunistične akcije se bom pomudil pri socialnih problemih, ki vas bodo najbolj zanimali, saj je poljska občina predvsem delavski kraj.« Govornik je prikazal, kako so komunisti v Polju načrtno delali na to, da ne bi prišlo do socialne pravičnosti, ker bi bilo potem konec nezadovoljstva, brez katerega ne bi mogli izpeljati svojih zločinskih načrtov. Pogubno je bilo delo komunistov in vodiljev Jugoslavanske strokovne zveze, ki so s Partijo sodelovali in imeli v načrtu sistem, kakršen je v Sovjetiji, kjer delavec ni drugega kot številka, kat stroj v sklopu državnega kapitalizma.

Poznal sem gozdnega delavca Franceta Turka iz Zaičjeve vrha pri Slopičah, ki so ga tovariši vedno pooblašali, da se pogajal za zvišanje mezd. Tudi v letu 1942, so ga naprosili za isto stvar, saj se je takrat vse dražilo. Turk je poskusil vse, a ni uspel, ker ni bilo za njim močne organizacije. Takoj se je lotil organiziranja in ustanovil prvo organizacijo gozdnih delavcev pri nas, a 15. julija 1942 so komunisti Franceta Turka ubili. S tem je OF čisto jasno pokazala, da komunistična vstaja nima namena izboljšati položaja delavcev, da to nikakor ni boj proti kapitalizmu. Koliko kapitalistov pa je OF umorila? Le enega, ki zasluži to ime, je Avgusta Praprotnika. In če računamo, da je padlo dolelej 30.000 Slovencev, je OF pomorila 29.999 revežev, nemančev, kot smo mi vsi.

Kie je komunistična vstaja revolucija proletariata, ko je pa v njenem vodstvu Makso Vrhunc, sin ravnatelja Trboveljske premožokopne družbe, katerega je narod za njegovo delo prebogato plačeval, saj je dobil mesečno 100.000 dinarjev, zato se mu je presiti sin izpridil. (Ogrozno vzklikanje.) Pri nas ne gre za proletarsko revolucijo, to je revolucija pokvarjene inteligence proti pridnim sinovom slovenskega naroda.

Ko smo to videli, smo se delavci vrnili v Delavsko protikom. akcijo, v slovensko narodno skupnost, da v njej ustvarimo skupnost, da v njej ustvarimo nov red. Pa boste rekli: nikjer se nič ne vidi, Sonce ne vstaja o polnoči. Tudi za novi red je treba priprav, priprav tudi v nas samih. Treba je zatreji razredno sovraštvo, priznati kapitalu kar mu gre, obenem pa seveda zahtevati, da dobi delavec tudi to, kar mu gre. Ne sme biti več razredov, tudi ne sovraštva političnih strank, ampak skupnost stanov.

A šele tedaj, ko bomo odvrgli vsi židovska navlako razdrojenosti, bomo sposobni iti v ta novi red. V harmonični skupnosti smo židovski velkapitalizem, ki je v letih 1929 in naprej, ko je vladala največja gospodarska kriza, kuril v Ameriki s pneico lokomotive in metal kavo v morje. Zavrnili moramo drugi ekstrem komunizma, ki ne pomeni nič drugega ko državni kapitalizem, kateri zbere v rokah birokratiziranega državnega gospodarstva ves kapital in ta, ker je monopoliziran, je posledje hujski od zasebnega.

Mi smo izbrali srednjo pot, kaj pa nikakor ni izhod za silo, ampak nam bo dala dokončno idealno obliko družabne ureditve, v kateri bo dobil vsak to kar mu gre.

Danes gre narod in tudi delavstvo na novo pol, in po tej poti se bomo borili za lepo bodočnost!

Po viharnem odobranju tehtnih in pomembnih prezidentovih izjavian je spregovoril priljubljeni domobranski poročnik pisatelj dr. Stanko Koepfer. Spominjal se je najprej onih časov, ko so tudi po poljski občini in okoliških vaseh ščevali že itak težko preizkušeno ljudstvo k

Prezident Rupnik

Danes obhaja naš prezident svoj 64. rojstni dan. Nikakršen številčen jubilej ni to; in vendar je malo do godkov v naši politični zgodovini, ki bi se jih mogli ali smeli spominjati s tolikšno hvaležnostjo do usode, kakor nam jo zbuja današnji dan.

Te besede niso izraz slepe politične zanesenosti in še manj želje po poceni hvalisanju; nasprotno, napisali smo jih iz poštenega prepričanja in po zrelem premisleku, s čutom odgovornosti do lastnega naroda in njegove bodočnosti. In nihče, kdor ljubi svoj rod tudi z razumom, ne samo s srcem, nihče, komur seže spomin še v lansko poletje nazaj in razgled preko jutrišnjega dne — da, tudi preko jutrišnjega dne! — jim ne more odreči stvarne podlage.

Leta 1917. in 1918. je naš narod imel skoraj na prebitek političnih voditeljev, čeprav tisti čas še zdaleč ni bil tako usoden za Slovence kakor lanski septembrski prelom, ko smo sredi najhujše stiske zaman čakali političnega vodnika in rešnika. Nikogar ni bilo nikjer; vsi so mislili samo na svoj štčt, da bo ostal svetel in čist, kaj bo z narodom, pa nikomur ni bilo nič mar. Tedaj je vstal general Rupnik, vojak, ki se nikdar dotle ni ukvarjal s politikom, in prevzel politično vodstvo svojega naroda. Kriza je bila prestana, slovenstvo je našo svojo pot.

Danes se zde ti časi neznansko daleč in zastrti kakor v snu. Enajst mesecev mineva od tistih dob. Razcapani dolenski in notranjski begunci, ki se jim je Ljubljana v svoji politični slepoti takrat posmehovala, so postali zastavni domobranci in v nemajhni meri njihova zastava je, da drevesa gozdnih banditov niso zrasla do neba. Dežela se za silo popravlja od prestanega gorja in razdejavanja; pregnanci se vračajo na svoje domove; zapeljanci izpregledujejo svojo nesrečno zmožo.

Težka in malo hvaležna je bila naloga, ki jo je bil prevzel general Rupnik. Danes smo vsi patrioti hvaležni za sadove, ki jih je rodila njegova patriotska gesta; tudi njemu smejemo biti v zadoščanje. To mu bodi hkrati najlepše plačilo za žrtev, ki jo je doprinesel svojemu narodu kot edini, ki je imel pogum, odzvati se njegovim obupnim krikom na pomoč, ko so se drugi, poklicani, strahopetno računajoč stiskali v temo.

In zato, ker vemo, da je pomagal nas vse reševati v najhujši nevarnosti, smo hvaležni usodi, da nam ga je dala. Narod čuti danes to hvaležnost predvsem instinktivno; zares zavedel se je bo šele prihodnji rod. Prav tako, kakor je Evangelist Krek šele po smrti zrasel v velikega Slovenca; prav tako, kakor bo general Nedić šele bodočemu pokolenju velik Srb.

Toda tistim, ki vedo, da bi se brez Nedića Srbija še danes utapljala v lastni krvi, ni treba šele čakati sodbo bodočega rodu. Prav isto smemo z isto upravičenostjo reči o našem prezidentu. Ali si more kateri narodni voditelj želeti lepšega priznanja za čestitke na svoj rojstni dan?

K. B.

uporu pod lažnim gestom »osvobodilne borbe«. V najtežjih trenutkih so padli v hrbet slovenskemu ljudstvu in so hoteli pripraviti pogoje za izvedbo komunistične revolucije. Če hočemo zaživeti v novem redu lepo bodočnost, ne smemo nikdar pozab

Važno za cenj. naročnike in kupovalce „Družinskega tednika“

Cenj. bralce in naročnike našega lista obveščamo, da znaša od danes dalje uradno dovoljena naročnina na Družinski tednik 60 lir na leto, ali 30 lir za pol leta, ali 15 lir za četrt leta. V podrobni prodaji velja ta teden še stara cena; od prihodnje številke dalje bo pa stala posamezna številka D. t. 1.50 lire.

Nove naročninske cene so veljavne za vse nove naročnike in za tiste stare naročnike, ki še nimajo poravnane tekoče naročnine. Vse te višjodno prosimo, da nam nakažejo naročnino po gornji tarifi. Tiste cenjeni naročniki, ki imajo še po starem plačano naročnino za naprej, ne doplačajo ničesar; nove naročninske cene veljajo zanje šele od naslednjega dne, ko jim naročnina poteče.

Uprava „Družinskega tednika“

Pravilnik smo že na nadaljnje žrtve, a iz vsake kaplje naše krvi bo zrastle nova falanga, ki bo zgradila novo bodočnost po Rupnikovem programu: Bog, Narod, Domovina.

Vemo, da v današnjih težkih časih vsakdo hrepeni po boljši bodočnosti. Tei bodočnosti ustvarjamo temelje že danes. Priborili bomo našemu ljudstvu nov, pravičen socialni red kajti brez tega bi bila vsa naša borba in bi bilo vse trpljenje zaman. Zavedamo se, da bomo zmazali. Časi ko iz dneva v dan usodnejši, zato moramo biti združeni, moramo vsi složno slediti generalu Rupniku. Kdor ruši enotno življenje našega naroda, je prav tak zločinec, kakor so komunisti! Mladina hliče: »Pustite vse razdvajalne sile, strinite se za nami, da gremo v svetlo bodočnost socialnega reda in vobode!«

Kot poslednji govornik je stopil na oder gospod Nikolaj Jelocnik. Spomnil se je dela domobrancev in poštenih slovenskih deklet, ki so poročivo vstajanje našega naroda. Potem je med drugim dejal:

»Težek križ je Bog naložil slovenskemu narodu, da se skaže, če je vreden živeti na tej lepi slovenski zemlji. Narod je križ potrpežljivo sprejel, saj je vedel, da mora na Kalvarijo, če boče doživeti dan vstajanja. Kri mučencev, ki so padli za svetlo slovensko stvar, je izprošila od neba junčke, ki so vzdržali požar, oženi in kri in so pripravili vsak dan žrtvovati življenje za domovino. Mladina: domobranci, delavski mladeniči in mladenke, tem ob strani dijaštvo in postrtovarjni duh slovenskega kmeta, so se aprili komunizmu. Znalci bodo počistili z vsakim terencem in terenko tudi v Polju Skrajni čas je, da tudi Polje poslej zaživi v blagoslovu poštenega Slovenca. Dovoil je krvi, dovoli je že gorja, mi hočemo živeti, pa če je to poljskim terencem všeč ali ne. Ne bojimo se priznati, kar je dejal Daki, ja če ne bi bilo poljskih komunistov, bi komunizma na Slovenskem sploh ne bilo kajti pošteno Polje nima s 197 vodilnimi komunisti, ki so izšli iz tega kraja, nič skupnega. Če bi rprasil Kuharja, Kardelja, Leskoka in Jaka Avšiča, vsookolovodjo komunističnih nsičev naj podajo obratun v svojem delu, pa bi nam, če bi bili odkriti, povedali: »Do danes smo unižili 900 vasei, 2000 domov, 200 šol in oobilji 30.000 izdajalcev in izdajalk!« Preveč je sirot, preveč brezdomcev, da bi je poznali krščansko usmiljenje, kakršnega so nas učili komunisti da bi se jim nihče ne upal upreti. Kadar bo kdo jidkival, če bodo domobranci zgrabili kakega komunistu, mu povemo: »Tovariš, kie si bil lakrat, ko so ubili podžupana Pozanika, ko je Daki streljal poljske fantje v tihnik na Velikem Osojniku?« Mi na bomo iz ljubezni do slovenskega naroda trebili ljudsko in tisti, ki so rušili, bodo morali v imenu ljubezni popravljati tudi škodo.

Ko so ponehalj kljci navdušenja, se je gospod Rösman zahvalil vsem govornikom in pozval vse navzočne, naj zapojejo pesem: »Hej, Slovenci!« Tako se je s pesnitjo končalo to lepo profilkomunistično zborovanje v Devici Mariji v Polju, s katerim so ljudje pokazali, da so nastopili pot sodelovanja v borbi proti komunizmu in grade svojemu narodu lepšo bodočnost.

»Živio Stalin, Jože, reši nas!«

Tako je kričal po jesenskih cestah še v mirnih časih morlice bivšega jesijskega podžupana, tovarniškega delavca, pozneje mnomočenca, Petra Armeta, ki je bil ustrelen v februaru na poti z dela domov, pred svojo lastno hišo.

Vemo za morilce Bertoncija Franca, istotako tovarniškega delavca in bivšega občinskega blagajnika, ki je bil umorjen v januarju 1944 na poti iz cerkve proti domu. Enako vemo za morilce Volentarja Karla, ki je bil ustrelen v februaru 1944 v stanovanju pred svojo ženo, družico v naročju enomesečnega otroka.

Znani so tudi morilci Volčičinja Helodora, ki je bil zadel 8. julija 1944 v Lescah s kroglo iz streljane.

To so v pol leta štiri žrtve je jesijske tovarne. To so štiri žrtve komunistične OF na Gorenskem, tiste OF, o kateri se ljubljanski somišljeniki tako radi brajajo, da je nekaj drugega, kot ona na Dolnjemskem. Vse te žrtve ima na vesti K. P.

Slovenski narod 17. januarja 1944 je takole zapisal: »Za slovensko kri prebilo v bratomorni borbi, nosi odgovornost samo tisti, ki je intenzivno svoje partije dvignil nad interese naroda.« Toraj ljubljanski somišljeniki premlite, odgovorite!

Zaplemba imovine upornikov

po predpisanim postopku je bila zaplenjena imovina upornikov Karla Vilarja, slabičarja, nazadnje stanujočega v Dol. Logaten 25, in Rudolfa Koželja, mehanika, nazadnje stanujočega v Ljubljani, Čonova ulica 19.

Izgube komunističnih tolp

Novomeški domobranci pod poveljstvom stolnika Meničanina prizadevajo komunistom mnogo strahu. Venomer jih namreč preganjajo in jim ne pustje niti urice počitka. 3. avgusta je domobranski oddelek razbil komunistične tolpe pri Žužemberku. Večina razbojnikov se je razbežala, a na bojišču je obležalo 107 komunistov. Stevila ranjenecv domobranci niso mogli ugotoviti, ker so jih razbojniki odnesli s seboj. Bežeči razbojniki so odvrgli veliko nairazličičnega orožja in streliva. domobranci so pa zajeli tudi 16 konj in 4 mule, poleg tega tudi 11 banditov in rešili iz komunističnih mučilnic 15 zaprtih.

Tudi domobranci iz Hotedrčice so imeli dober lov. Ujeli so dve kurirki in dva kurirja, ki odšli ne bodo več mogli prenašati komunističnih poročil. Iz Tržišča poročajo, da je 14. julija majhna domobranska patrulja napadla na večjo komunistično skupino in jo je zapodila v beg. V teh bojih so padli 3 komunisti, ostalim se je posrečilo pobegniti.

Ceta domobrancev je pri Kačjih riđah napadla 12 v zasedi skritih komunistov. V boju, ki se je vnel, so trije komunisti padli, ostali so pa zbežali. Od domobrancev je bil eden ranjen.

Majša domobranska oglednica je pri Gaberju pregnala neko komunistično zasedo. Pri tem je padel neki terenc.

Vojska je izdajalce izročila ljudskemu sodišču

Führerjev glavni stan, 4. avgusta. Vojska je sporočila Führerju svojo željo, da se želi čim hitreje z brezobzirno očistevalno akcijo rešiti tudi poslednjih zločincev, ki so se udeležili napada dne 20. julija leta 1944, da bi tako takoj spet obnovljena niena čast. Krivci naj bi bili potem izročeni ljudskemu sodstvu.

Führer je ugodil tej želji, predvsem ker je nagli in odločni nastop vojske sam v krali zadušil narodni in veldzidajalski nanad.

V podrobnem je Führer določil: Časni odbor feldmaršalov in generalov vojske mora preiskati:

Kdo se je kakor koli udeležil napada in ga je treba takoj odstraniti iz vojske.

kdo naj bo kot sumljiv naipri odpuščen.

V ta časni odbor je Führer imenoval: generalfeldmaršala Keitela, generalfeldmaršala von Rundstedta, generalnega polkovnika Guderiana, pehotnega generala Schrotha ter generalnega poročnika Spechta, kot namestnika pa pehotnega generala Kriebela in generalnega poročnika Kirchheima.

Führer si je pridržal osebno odločitev glede predlogov časnega odbora. Vojaki, ki jih Führer odstrani iz vojske, nimajo več nobene skupnosti z milijoni poštenih vojakov velikomedskega Reicha, ki nosijo uniformo vojske, ter s stotisoči, ki so s smrtjo započatili svojo zvestobo. Zato jih tudi naj ne sodi vojno sodišče marveč skupno z ostalimi krivci ljudsko sodišče.

Isto mora veljati tudi za vojake, ki bodo začasno odpušteni iz vojske.

Dnevno povelje državnega vodje SS oddelekov vojski v domovini

Berlin, 3. avg. Državni vodja SS Heinrich Himmler je izdal kot poveljni domovinske vojske naslednje dnevno povelje:

»20. julija me je imenoval naš Führer in vrhovni poveljnik Adolf Hitler za poveljnika domovinske vojske in šefa oborožitve vojske. Danes, 1. avgusta, to je na dan, ko se je pred 30. leti začel boj za obstanek in za življenje našega nemškega naroda, se obračam prvič na vas, Bojišče in domovina s pravico pričakuje od domovinske vojske največjih dejanj. Mi ne bomo razočarali ne tovarišev na bojišču ne naidražje, kar ima naš narod, to so otroci, žene in starši. Vem da bo domovinska vojska »vorna v svoji zvestobi in svoji poslušnosti.

Ukazujem, da se v garnizijah in mestih dan za dnem najmanj takó dolgo urite, opravljate službo in izpolnjujete svojo dolžnost, kakor dolgo dela delavec oboroževalne industrije v svoji tovarni. Zahtevam, da se vsak častnik, vojak in vsak pripadnik vojske brezkompromisno in pošteno odreče vsake sebičnosti ter da prenela to prekleto skrivanje v ozadje. Zahtevam, da naj bo vsak častnik in vsak mož, ki ni v domovini nujno potreben, po svoji želji poslan na bojišče ali, če za to iz razlogov starosti in zdravja ni sposoben, uporabljen v oboroževalni industriji. Posebno od častnikov in uradnikov pa pričakuem, da izpolnjujejo svojo dolžnost v večji meri, delajo več ter da so na bojišču še hrabriši in odločnejši kakor vojaki.

Sklenili smo, da ne bomo nikdar kelehalj v naši zvestobi in naši veri ter da bomo z zeleđno poslušnostjo, s poštenim zadržanjem, z neumornim delom ter z vestnim izpolnjevanjem naših dolžnosti pozabili in popravili sramoto 20. julija ter da bomo postali Führerju ter njegove države narodnosocialistična narodna armada.«

15 milijonov sužnjev

Zeneva, 3. avgusta. Bivši sovietski ataše v Washingtonu Viktor Kravčenko, ki se je pred nedavnim odvrnil od bolševizma, je prišel v julijski številki Hearstovega časopisa »Comopolitan« objavljati članke o razmerah v Sovjetski zvezi. V svoji življenjski zgodbi, ki lo ilustrirajo velike risbe, opisuje Kravčenko svojo in svojeega očeta žalostno dožnanje o hromečem strahu, ki ni zapustil ne njeгаа ne njegovih tovarišev ne po-

sko topništvo. Tako naplega napada komunisti niso pričakovali in so zato v zmedji zbežali čez Krko. Skupina razbojnikov je prišla domobrancem po ovinkih za hrbet in skušala ovirati njihov boj, toda doobranci so jih v enem samem zaletu uničili. Tako so domobranci po razmeroma kratkem boju prispeili zmagooslavno v Žužemberk.

Komunistov je ležalo po travnikih, vrtovih in po cesti kakor snopja na nitvi. Domobranci so zadelni devet osedlanih konj, celokupen arhiv več brigad, med katerimi je najti zelo zanimive stvari, med drugim tudi seznam vseh častnikov v NOV. Dalje so našli »delovodnik« umorov in drugih kazni, ki jih je izreko Komunistično sodišče nad zavednimi Slovenci. Poleg tega so domobranci v Žužemberku osvobodili iz zaporov 18 žensk in moških, ki so jih komunisti označili za nevarne.

Domobranci so pri pregledu bojišča našli 107 padlih komunistov, med njimi 6 poročnikov, 3 polikomisarie in enega brigadnega komandanta. Enaist prislinski mobiliziranec se je pa predalo. Temu primerno veliko število je moralo biti tudi ranjenecv. Komunistov je brez dvoma padlo okrog 230. Med domobranci so trije teže ranjeni.

Časni odbor vojske, ki ga je imenoval Führer, se je sestel 4. avgusta ter je stavel Führerju na podlagi izida preiskave naslednje predloge:

Iz vojske naj se odstranijo:

a) v zaporu še nahajajoči: generalfeldmaršal Witzleben, general poročevalskega oddelka Felzigel, generalni poročnik von Hase, generalni maior Stiehl, generalni maior von Tresckow, polkovnik G. Hansen, podpolkovnik G. Bernardis, maior G. Havessen, stolnik Klausing, rezervni nadporočnik grof von der Schalenburg, rezervni nadporočnik von Hagen, rezervni poročnik grof von Wartenburg;

b) 20. julija po prekem sodu ustreljeni: pehotni general Olbricht, generalštabni polkovnik grof von Stauffenberg, generalštabni polkovnik Merz von Quenheim, rezervni nadporočnik von Haefthen;

c) izdajalci, ki so s samomorom sami priznali krivdo:

generalni polkovnik v. p. Beck, topniški general Wagner, generalštabni polkovnik von Freytag-Loringhoven, podpolkovnik Schrader;

d) dezertirji:

topniški general Lindemann, generalštabni maior Kuhn;

e) predlog za odstranitev bivšega generalnega polkovnika von Höppnerja je odveč, ker je bil Höppner že leta 1942 odstranjen iz vojske, vojski torej ni več pripadal.

Führer je predlog sprejel in potrdil. Ti izločenci bodo izročeni ljudskemu sodišču v obsojdo.

Razprava pred ljudskim sodiščem proti krivcem se bo vršila v kratkem.

dnevi ne ponoči. Govoril o aretacijah in eksekucijah ter poročal, da so ga poslali leta 1933 na področje Pvatikhaške, kjer je bilo le še nekako moč poče vzdržati, da tam organizira pospravljanje letine. Tam je našel bivše kulake in njihove rodbine v popolni bedi. Na zapuščnem trgu je ležalo 14 trupel. Nobene kočje ni bilo, v kateri ne bi kdo umrl od lakote. Kadar so popadali konji od gladi mrtvi po cestah, so jih polili s petrolom in spirantom, da bi jih ljudje ne poedli. Toda kljub temu je ostalo po več dneih le okostje koni na cesti.

Po dolgi vrsti takih mučnih doživljatve je predsedal k metaluriji in je dobil mesto v Nikolopolu. Kmalu nato je sledilo veliko »čiščenje«, pri katerem je bilo ubitih več desetisočev visokih sovjetskih uradnikov. Njeгаа so tudi obdolžili, in z veliko muko je usel nemli usodi. Po svoji rehabilitaciji so mu predali vodstvo metalurgične tvornice v Sibiriji. Potoval je skozi Turkestan preko Urala ter prišel prvič v dotik z ogromno mrežo velikih kazenskih taborišč. Kravčenko poroča, da biva nekako 15 milijonov ljudi — mož in žena — v tem edinstvenem »kraljestvu« leč, kazenskih kolonij in taborišč. Videl je oblike človeškega suženjstva, ki so bile strašnejše, kakor one v srednjem veku. Videl je množice pladučih in bosih nietnikov, ki so jih gonili pozimi po snegu na delo. Med vsemi temi je bilo le malo pravih zločincev. Popodbe, ki jih je sklenil Molotov l. 1939 v Nemčijo in v aprilu leta 1941 z Japonsko, je označil Kravčenko za Stalinov peklenki manever proti demokracijam. Kot potrdilo navaia navodila, ki jih je dobil, ko je odputoval v Washington. »Morate razumeti, da se boste pojavjali v Zedinih državah s kapitalisti v njihovi lastni okolici. Nikoli ne smete pozabiti zgodovinske mislie naše stranke. Gotovo nam danes Amerika nekaj pomaga, toda mi moramo stalno misliti na to, da je kapitalistični sistem smrtni sovražnik sovjetskega režima.« V avgustovi številki bo nadaljeval z odkritji.

Hišni starešina je dolžan posredovati med hišnim gospodarjem in strankami.

Zaklonišče mora biti snažno in zračno. Morebitni mrčes v zaklonišču takej preženite in uničite!

Uradni telefonski imenik

Poštna direkcija objavlja, da pripravila je dajo telefonskega imenika za mesto Ljubljana za leto 1944 in da je zato treba vsaj do 15. avg. t. l. pisemna prijavit vse spremembe, ki se nanašajo na besedilo in ki so nastale po zadnji izdaji telefonskega imenika.

Naročniki, pri katerih je bilo besedilo v prejšnjem imeniku za leto 1942 (italijansko-slovenska izdaja) napako napisano, ali pri katerih so bile ulice medtem preimenovane, naj izvežijo to pisemno sporočiti. Ker bo novi telefonski imenik dvojezičen (nemško-slovenski) morajo vsi tisti naročniki (uradi, ustanove, trdnice in dr.), ki imajo svoj naziv dvojezičen (nemško-slovenski) predložiti točno besedilo v nemščini in slovenščini. Tudi ostale telefonske naročnine prosimo, da nam pošljete nemski prevod besedila, ki ga imajo poleg svojega imena; v nasprotnem primeru bo prevod oskrbela direkcija sama.

Da ne bi bili v imeniku objavljeni tudi umrli naročniki, naj javijo svoji tudi eventualne take spremembe.

Vse te vjge lahko oddajo naročniki na glavni pošti ali pri poštni direkciji. Teh vlog ni treba kolkovati.

Telefonska pojasnila daje tel. št. 36-50.

Potrošnikom kuriva

Po oblastveni odredbi bo pričel trgovci s kurivom razdeljevati šlezjski premog za domačinstva v naslednjih uradno določenih izmerah:

na nakaznico serija A — 40 kg.

„ „ „ B — 70 kg.

„ „ „ C — 100 kg.

„ „ „ D — 20 kg.

Ta premog se deli že v tekočem mesecu na odrezke za september. Teh odrezkov se za druge vrste premoga ne sme uporabiti. Stranke, ki so septembrski odrezek že vnovičle, ne dobio šlezjskega premoga pri sedanjih oddajnih strankam večje količine ali na druge odrezke šlezjski premog kakor na septembrske.

P. n. potrošnikom priporočamo, da kurivo po možnosti sami dvignejo pri trgovcih ker oni nimajo pri sedanjih približ. h možnosti dostavljalci premog in drva vsem svojim odjemalcem ne glede na to da so s tem opravilom obično ovirata hitra razdelitev kuriva pri nadrobni oddaji na ogromno število domačinstev.

Sindikati trgovcev s kurivom.

Šef pokrajinske uprave je za čas od 3. avgusta do 20. septembra odobril ljubljanski plinarni očetitev za oddajo plina z normalnim pritiskom.

Plinarna bo v tem času oddajala plin z normalnim pritiskom vsak dan od 6.30 do 7.30 ure, od 10 do 13 in od 18.30 do 20.30. V tem času smejo stranke, ki potrebujejo več ko 30 kubičnih metrov plina potrošiti največ 60 odstotkov one množine plina, ki so za porabile lani v tem mesecu. Mestna plinarna bo kršiteljem plin za nekaj časa odkloplila.

Po odredbi šefa pokrajinske uprave mora biti Ljubljana od 6. t. m. zatemnjena od 21.30 do 5. ure.

V Polju bodo zdaj dajali znak tudi za predalarm. Naznanilo ga bodo sirene z enkratnim, 10 sekund trajajočim tuljenjem. Konec predalarna bo naznanilo enominutno tuljenje. Začetek alarma bo naznanilo štirkratno desetsekundno sirensko tuljenje.

Srbski ministriški predsednik Nedić je pozval srbski narod, naj po svojih močeh zbira podporo za oškodovance po bombardiranjih. Doslej so ljudje zbrali za oškodovance v Beogradu 2 milijona 600.000 din, za oškodovance v Nišu 2 milijona din, v Smederevu 400 tisoč din, v beogradske okrožju Čukarići 400.000 din, za delavske družine od drugod na 2.125.000 din.

Uprava policije in policijskega zbora ima naslednje nove telefonske številke. Uprava policije, Subičeva ulica: upravnik 35-00, uprava policije pa 31-00, 32-00, 33-00. Policijski zbor na Poljanskem nasipu ima telefonsko številko: poveljnik 20-00, policijski zbor pa 29-04 in 39-67. Postaja policijskega zbora (stražnice) imajo številke od 21-00 do 28-00 in 38-00. Konjenica policijskega zbora ima številko 21-70. Zvezniška policija (glavni kolodvor) ima pa številko 29-81.

Od ponedeljka 7. avgusta dalje odhaja iz Ljubljane proti Vrhniki mešana vlak ob 19.25 uri in prispe na Vrhniko ob 20.5 uri, zato pa ne bo več na tej progi vozil vlak, ki je doslej odhajal iz Ljubljane ob 18.25.

Otroci do 10 let dobe na odrezek »D 5c, »C 5c in »M 5c nakaznice za mleko po 2 latic na osebo. Nosače žene pa dobe na svoje nakazilo za mleko na osebo po 4 latic.

Bivši bojevniki s prve svetovne vojne se opozirajo, da bo darovana dne 13. avgusta t. l. ob 8 uri na Rožnik občijana sveta maša v spomin padlih in umrlih bojevnikov iz prve svetovne vojne. Sveto mašo bo daroval bivši vojni kurat paler dr. Hadrijan Kokalj. Po svetji maši bodo molitve za umrle tovariše iz prve svetovne vojne. Bojevniki pevec se naprosajo, da pridejo na kor, ostali bojevniki pa naj napolnijo cerkev.

Uslužbenici mestnega preskrbovalnega urada so dostavili vsem upravičencem tobačne nakaznice na dom. Kdor pa nakaznice iz kakršnega koli vzroka ni dobil, naj to reklamira v Pucelj-niveti ulici 2. S seboj naj prinese glavno žiliske tobačne nakaznice, krušno nakaznico za avgust in osebno izkaznico.

Osebne vesti

POROČILI SO SE: V Ljubljni: G. Vinko Leskovec, uradnik pokrajinske uprave in gđ. Erna Skalčičkova, uradnica anaragrske uprave; G. dr. Marjan Pavšič in gđ. Boža Koroseva; Čestitamo!

UMRLI SO: V Ljubljani: Peter Kastelic, trgovec; Muka Seher, tiskarnar; dr. Alojz Turk, gimnazijski profesor; Anton Lokar, glavni arhivar slavne direkcije; Franciška Korenčanova; Slavka Antlovska; Franc Robek; Marija Poganičkova; Marija Snodra. Naše sočaje!

Uredništvo: Vojna ulica 19.

Listek „Družinskega tednika“

Usoda ljudstev na veliki cesti

Slovenci se lahko ponašamo, da o znano zemljepis bolje kakor velika večina evropskih narodov, vendar se zdi, da pozna večina pri nas še najmanj tri male baltske države in njihove narode. Mnogi jih medsebojno zamenjavajo, in tudi tega ne vedo, kakšni so prav za prav narodi, ki v njih živijo.

Te tri baltske države, ki so leta 1918. dobile svojo samostojnost, a so jo po boljševiški zasedbi leta 1939. izgubile, so od severa proti jugu Estonska, Letonska (ali Lotiška) in Litva (ali Litvanija). Letonci in Litvanci (Litovci) so ariji, pripadniki indoevropskih ljudstev, ne pripadajo pa nobeni izmed velikih evropskih plemenskih skupin, ne slovanski, ne germanski, ne romanski. Oboji so ostanki prastarega baltskega ljudstva, ki je imelo nekoč mnogo večja ozemlja, a so ga pozneje izpodrinili na severu in vzhodu Slovani Rusi, Belorusi in Poljaki, na jugozahodu pa Nemci. Oboji, Letonci in Litovci, so si po jeziku sorodni, vendar imajo dva različna jezika in se štejejo za dva samostojna naroda. Od teh dveh jezikov je letovščina zelo važna zaradi tega, ker vsebuje temeljne elemente (korenne) slovanskih jezikov. V prejšnjih časih so šteli nekateri znanstveniki Litvance za med Slovence. Dejstvo pa je, da more človek, ki dobro pozna slovanske jezike, razumeti marsikaj v litovščini, ne da bi jo prejel poznal. Do čim so pa besede podobne slovenskim po korenih, so po obrazilih drugačne in drugačna je tudi slovnica.

Najsevernejša in med treh baltskih držav, Letonska, je domovina Estoncev, najbližnjih sorodnikov Finov. Da so dandanes Estonci samostojen narod, je zakrivilo samo to, da so od Finov ločeni po Finskem zalivu, sicer bi bili s Fini eno. Še sedanjim književni jezik Estoncev se le malo razločuje od finskega, morda komaj toliko kakor češčina od slovaščine. Tako kot Letonci ugrofinski plemenski skupini in po njej Mongolom. Toda vidnejši tolesni znaki Estonstva so se pri Estoncih že davno postavili, nakoč kakor pri Finih in Madžarih. Vzrok je tisoletno mesanje z arijskimi sosedmi.

Estonci so bili v preteklosti tudi ozemeljsko zvezani z ostalimi severnimi ugrofinskimi ljudstvi: Fini, Kareliji, Samojedi itd., katerih domovina je obsegala ogromne pokrajine sedanje Finske, Karelije, ozemlja do severnega Urala in dežel pod Oneskim in Ladoškim jezerom ter Finskim zalivom. V času, ko je prišel ruski car Peter Veliki graditi na močvirjih ob izlivu Neve svojo novo prestolnico Petrograd, so bili Estonci še sosedje Finov in Karelijcev. Šele ustanovitev Peterburga, katere nasledek je bilo mesanje Rusov v mesto in okolice, je razbila estonsko-finsko skupnost. Vendar so se ohranili ostanki Estoncev vzdolž obalnega ozemlja med Pe-

trogradom in samostojno Estonska še do dandanes, v kolikor jih niso boljševali v zadnjih 25 letih namerno odsečili, da ne bi mogli nanje vplivati njihovi rojaki iz svobodne domovine. Prvo višjo kulturo so prinesli Estoncem, kakor tudi Letoncem in Litovcem, v čimoma nemški jeziki; za časa reformacije so pa postali Estonci, kakor Fini, protestantje. Pa tudi pod carsko Rusijo, v kateri Estonci niso imeli avtonomije kakor srečnejši Fini, so se kljub zatiranju kulturno dalje razvijali in stali po splošni izobrazbi širokih množic znatno nad Rusi, kar velja v še veliki večini meri za Letonce in Litovce, ki so živeli večkrat v skupnosti s Poljaki. Kakor Fini v Kalevali, imajo tudi Estonci svoje slavno narodno epično poezijo, ki je delno skupna s finsko. Umetno slovstvo je novejšo, a se je zlasti v zadnjih dveh desetletjih lepo razvijalo. Estonci imajo še nekaj pisateljev, katerih dela se prevajajo v mnoge kulturne jezike. (Slovenci smo dobili v Slovenščini knjižnično povest »Masčevanje svete reke«.) Uspešno se je pričela razvijati tudi letonska in litovska literatura, vendar ni dosegla višine estonske, na katero je vplivala zelo ugodno tudi visoka literatura novih finskih pokolenj.

Baltski narodi, posebno še Estonci, so bili v vsej preteklosti narodi ob veliki cesti na severu, prav kakor mi Slovenci na jugu Evrope. To se pravi, da so čez njihovo ozemlje prihajale in odhajale vse vojske severa. Nad prvotno baltsko (litvansko-letonsko) ljudstvo so prišli najprej severni mongolski narodi (ugrofinski), toda to se je zgodilo že v sivi davniini. Potem so divjale tam čez vojske Normanov (Vikingov), Švedov, Rusov, Poljakov, Nemcev, Džingiskanovih Mongolov ter spet Rusov in Nemcev. In narodi ob veliki cesti so hirali ter širili na neznatno število in neznatno ozemlje. Pred pričetkom sedanje druge svetovne vojne je bilo vseh Estoncev okoli 1.200.000. Pretežna večina se je bila l. 1918. rešila v samostojno Estonijo, ki je štela na 47.548 štirijaških kilometrih površine nazadnje okoli 1.200.000 prebivalcev; od teh več kot 85 odstotkov Estoncev, ostali so bili pa Rusi, Nemci in Židje. Leta 1939. so se Nemci iz Estonske odsečili, enako kakor iz Letonske in Litve.

Večja od Estonske je Letonska s površino 65.792 štirijaških kilometrov in 2.000.000 prebivalcev, med katerimi so pa šteli več kot četrtino duš Rusi, Židje, Nemci itd. Nekaj Letoncev je bilo po razmejiti ostalo v SSSR. Najjužnejša baltska država, Litva, je merila pred to vojno 53.227 štirijaških kilometrov in štela okoli 2.300.000 duš. Litovcev je bilo nekaj nad 80 odstotkov, ostalo so bili Židje (nad 7%). Nemci, Poljaki in Belorusi. Nekaj Litovcev je ostalo v Poljski, nekaj pa v Nemčiji.

Iz teh podatkov vidimo, da so vse tri baltske države redko naseljene in da je le Litovcev nekaj več kot Slovencev, dočim so Estonci in Letonci manj številni.

Litva je žvela ves čas svojega samostojnega obstanka v sporu s Poljsko. Njena vlada ni nikdar uradno priznala meje s Poljsko, in uradno je veljala skoraj do zadnjega za litovsko glavno mesto Vilna, ki je bila poljska, dočim je bil dejanski sedež litovske vlade v Kovnu (litovsko Kaunasu). V nekaterih razdobjih tudi ni bilo med Litvo in Poljsko nobenega železniškega ali silih obmejnega prometa. Litovci so bili proge ob meji razdrli, mejo proti Poljski pa zaprli z bodečo žico. Ta litovski odpor proti Poljakom je nastal samo zaradi Vilne (litovsko Vilnas). Toda do Vilne in njenega ozemlja so imeli Litovci pravico kvečjemu po preteklosti. Nekoč je bila pokrajina med srednjo Dvino in južnim Njemenom res litovska, toda pozneje so se tam naselili Poljaki in Belorusi katoliške vere. V Vilni sami, kjer je bila tudi poljska univerza, je bilo komaj 5% Litovcev. Toda boljševiki so po zasedbi vzhodne Poljske in baltskih držav Vilno in njeno ozemlje takoj priključili Litvi. Niso je torej pustili niti Poljakom, niti dali Belorusom in so s tem najlepše pokazali svoje »slavnanstvo«.

Zanimivo je, da je bilo pred boljševiško okupacijo in aneksijo baltskih držav njihovo šolstvo zelo visoko razvito. Ljudsko šolo je imela vsaka vas, veliko je bilo srednjih in strokovnih mest, pa tudi visokih. Mala Estonska z 1.200.000 prebivalci je imela celo dve univerzi, eno v glavnem mestu Tallinnu (Revalu) in eno v Tartuju (Dorpatu), in obisk obeh je slabo naraščal. Letonska je imela poleg populne univerze v Rigi še nekaj visokošolskih zavodov v Ljepaji, Litva pa celotno univerzo v Kaunasu. Estonsko glavno mesto Tallinn je štelo skoraj 150.000 prebivalcev, Tartu 80.000 in Narva 35.000, Letonska mesta so štela: Riga 400.000, Ljepaja 70.000, Daugavpils (Dvinsk, Dünaburg) 50.000 in Jelgava (Mitava) 40.000 duš. Siromašnejša z mesta je bila Litva. Prestolnica Kaunas je štela nazadnje pred boljševiško zasedbo okoli 120.000, Savli 30.000 in Ponewjesh 25.000 prebivalcev. Memel (Klaipeda) s 40.000 prebivalci, je bil skupaj z okolico samoupravno telo in le formalno združen z Litvo, ki ga je l. 1939. odstopila Nemčiji.

Zdaj so baltske države opustošene od boljševikov in vojnih viher. Prebivalstvo je zdesetkovano. In kaj bo jutri? Pokazala bo šele bodočnost. Gotovo je le eno, da so vsi trije baltski narodi nezprosniki nasprotniki boljševizma.

sol, pa tudi visokih. Mala Estonska z 1.200.000 prebivalci je imela celo dve univerzi, eno v glavnem mestu Tallinnu (Revalu) in eno v Tartuju (Dorpatu), in obisk obeh je slabo naraščal. Letonska je imela poleg populne univerze v Rigi še nekaj visokošolskih zavodov v Ljepaji, Litva pa celotno univerzo v Kaunasu. Estonsko glavno mesto Tallinn je štelo skoraj 150.000 prebivalcev, Tartu 80.000 in Narva 35.000, Letonska mesta so štela: Riga 400.000, Ljepaja 70.000, Daugavpils (Dvinsk, Dünaburg) 50.000 in Jelgava (Mitava) 40.000 duš. Siromašnejša z mesta je bila Litva. Prestolnica Kaunas je štela nazadnje pred boljševiško zasedbo okoli 120.000, Savli 30.000 in Ponewjesh 25.000 prebivalcev. Memel (Klaipeda) s 40.000 prebivalci, je bil skupaj z okolico samoupravno telo in le formalno združen z Litvo, ki ga je l. 1939. odstopila Nemčiji.

Zdaj so baltske države opustošene od boljševikov in vojnih viher. Prebivalstvo je zdesetkovano. In kaj bo jutri? Pokazala bo šele bodočnost. Gotovo je le eno, da so vsi trije baltski narodi nezprosniki nasprotniki boljševizma.

SLABA VEST

NAPISAL RUDOLF SCHWANNEKE

Peter je vstal. Okrog njegovih ust je igral zmagovalen nasrček. Po tem se je spet sklonil nad truplo na tleh ležečega starega moža in mu hladnokrvno vzel iz žepa uro. Kazala je osem. Peter jo je položil na mizo in potisnil kazalce za eno uro naprej. Po njej je revolverjem narahlo udaril po njej, šipa se je razbila in ura je obstala.

»Moj alibi!« je sam pri sebi zadovoljno zamrmral Peter in vtaknil uro spet v umorjenčev žep nazaj. Potem se je spet urno splazil skozi okno na

roke in na brezskrbno življenje, ki ga bo odslej živel.

»Koliko je pa prav za prav danes že ura?« je prekinil čez nekaj časa pogovor Peter. »Svojo uro sem pozabil doma,« je potem pristavil.

»Pravkar bo devet,« mu je odgovoril gospod Heller.

»Že devet,« se je navidezno začudil Peter. »Potem se bom pač moral posloviti, najraje bi radi odšli že v posteljo.«

»Nikakor!« sta vzkljknila zakonca oba hkrati. »Saj vas že dolgo ni bilo k nam. Rajši nam še kaj povejte.«

»Rad,« je dejal Peter. »A o polni desetih se bom res poslovil, ker bo potem tudi zame čas, da grem spat.«

Potem so se še pogovarjali o vseh mogočih stvareh in o polni desetih je Peter vstal, se poslovil in počasaj odšel proti domu.

»To sem res genialno naredil,« si je sam pri sebi mislil Peter, ko je stopal čez bližnji travnik. Moj alibi je vse-kako neizpodbiten. Strie je bil umorjen ob devetih, jaz sem pa tedaj že kramljal pri Hellerjevih. Prav gotovo bosta oba zakonca to kaj rada potrdila.

*

Sredi noči se je Peter nenadno prebudil iz nemirnega sna. Ali ga je kdo klical. Prižgal je luč. Nikogar ni bilo. Vse je bilo mirno in tiho. Slišati je bilo samo tiktakanje ure na mizi. Pogledal je nanjo, potem mu je v glavo šinila grozna misel: ali je stričevo uro pomaknil nazaj ali naprej. Nazaj — a to je vendar napačno. Potem alibija ne bo mogel dokazati. Ni res, pomaknil jo je za eno uro naprej. In vendar, kaj pa, če to ni res.

Vzemite
za ledvične bolezni
URIDON čaj
Dobite ga v lekarnah

vrst in odondod na travnik za hišo. Nato je odhitel k potoku, si umil roke in sezul čevlje in jih prav tako umil. Deset minut na to je bil že daleč od tod in je trkal na vrata nekih svojih znancev.

»Ali ne bi hoteli še nekočko uživati večerni hlad?« jih je nagovoril, ko so mu odprli vrata. »Rad bi se pri vas nekoliko pohladil, dan je bil danes precej vroč.«

Kmalu so na vrtu pod košalim drevom sedeli Peter in niemu zelo dobro znana zakonca Hellerjeva. Pogovarjali so se o tem in onem, posebno zabaven je bil pa Peter. Kar venomer je moral misliti na bodočnost, na bogato dediščino, ki mu bo vsled smrti njegovega strica padla v

kaj malo logično, da bi moža, ki je moral živeti v ječi tako skrivnostno, ki je moral nositi na obrazu črno masko in katerega mrtvo truplo so sežgali v živem apnu, da bi ga nikdar nihče ne mogel niti mrtvega več spoznati, vpisali v spisek umrlih s pravim imenom, ali s psevdonimom take podobnosti z imenom italijanskega grofa. Skrivnost »moža s črno masko« je morala biti torej tudi sicer mnogo važnejša kakor skrivnost grofa Mattioli, katerega dejanje je itak poznal ves ledanji politični svet.

Po znanih dejstvih, ki smo jih pravkar opisali, po še ohranjenih pismih in dokumentih in ne nazadnje tudi po sovpadnosti zgodovinskih dogodkov, je mogoče zato je en sam sklep, da je bil skrivnostni jetnik z izmišljenim imenom Eustache Dauger in nazadnje monsieur de Marchiel ali Marchioli nedvomno italijanski abbé Pregnani, ki je bil poučen o temni diplomatski igri med francoskim kraljem Ludvikom XIV. in angleškim kraljem Karlom II. Mož je postal obema vladarjema nevaren in nadležen v tistem trenutku, ko je izvršil svoje vojnusko in diplomatsko poslanstvo in je bila tajna pogodba med obema suverenoma dejansko sklenjena in podpisana. On edini tudi ni imel nobenega osebnega razloga o tem vsekako nečednem paktu brezpogojno in za vselej močtati. Moral je zato nedolžen že vnaprej v dosmrtno ječo, da francoski, nizozemski in zlasti angleški narod ne bi pravočasno izvedel, kaj sta zarantala med seboj Ludvik XIV. in Karel II. Dejstvo je pa, da se je tisti dan, ko bi bil moral stopiti na francoska tla v Calaisu abbé Pregnani, pripeljal neki skrivnostni jetnik v Dunquerque, od koder je nastopil pot v Pignerol ob italijanski meji. Vsi sovpadajoči znaki govore torej za to, da »mož s črno masko«, ki se je pozneje ohranil v spominu kot »mož z železno masko«, ni bil nihče drug kakor abbé Pregnani.

Po vsem tem postane tudi ključna doverske pogodbe med Ludvikom XIV. in Karlom II., po kateri se Karel

Mrzli pot mu je stopil na čelo. Vzel je v roke svojo uro in premaknil kazalce. Nazaj, naprej, samo da bi se boljše spomnil. Saj je bil vendar tedaj miren in je ravnal premišljeno, vsekako je uro premaknil naprej. A kaj če jo je vendar pomaknil nazaj?

Skočil je iz postelje, stopil k oknu in pogledal skozenj. Zunaj je vladala gluha tišina.

»V stričevo stanovanje moram,« je zdaj zamrmral Peter sam pri sebi. »Uro moram videti in ugotoviti, če sem jo res pomaknil naprej in je vse v redu.«

Hitro se je obklekel in tihot skozi okno odšel iz hiše. Čez dobre četrt ure je že stal pred stričevo hišo, se ročno zavihtel čez ograjo na vrt, od tod pa v hišo. Pred sobo, kjer je svojo črtev pred nekaj urami umoril, je nekoliko postal in prisluhnil. Nič se ni ganilo. Gluha tišina je vladala nepovsod. Odprl je vrata in vstopil. Njegova zveč je: še zmerom ležala na tleh. Stopil je k njej, segel v žep in potegnil uro iz nje. Pogledal je nanjo in obraz se mu je zjasnil. »Vse je v redu,« je polglasno zaspenal. Zdaj ga je oblihl snop svetlobe, Peter je zagledal pred seboj dva moža z naperjenima revolverjema.

»Položite uro na mizo,« mu je zapovedal eden izmed njiju. Peter je še enkrat pogledal na kazalce, ki sta kazala devet, potem položil uro na mizo in mirno dopustil, da sta a dektivna uklenila in odpeljala s seboj.

Vitamini v robidnicah

V Nemčiji so ugotovili, da vsebujejo tudi robidnice vitamine. V robidnicah pritičnega robidovja, ki ga najdemo zlasti ob vodah pogostoma v večjih skupinah in ga prepoznamo po drobnih, zelenih steblih in listih s puhačo rahlim bodičjem, so vitamini zastopani samo polovice manj kakor v limonah, ki so tako izvrstno sredstvo proti skorbutu in drugim obolenjem. Če te robidnice nabereimo in s sladkorjem konzerviramo, se tudi leta dolgo ne pokvari. Toda te robidnice so redke plod in jih žal ni mogoče nabirati v takih količinah, da bi se konzerviranje izplačalo v večjem obsegu. Priporočamo jih na otrokom, da jih zobljejo, če jih najdejo.

Plezajoče koze

Vzhodno od Avstralije se dviga iz Tihega oceana otočje Barrier Reef. Izkaterih teh otokov so koralne čeri, na katerih je rastlinstvo zelo skopo razrašeno. Največ raste tam neko listnato drevo, ki širi precej položno svojo veje. Na te otoke so pred 150 leti izpustili koze, ki naj bi postale domačinom edina živina. Koze so se novi domovini tudi res prilagodile in se v teh 150 letih naučile plezati po drevesih, menda edine na vsem svetu. Ker na tleh ne najdejo dovolj hrane, splezajo po položnih vejah listnatih dreves za listi tudi do višine 10 m nad zemljo.

Usajene izdelke barvate le s specialno barvo ki usnu ne škoduje. Blaks — Napoleonov trz

Pojasnjena skrivnost

Mož z železno masko

Povest nesrečnega posredovalca med dvema vladarjema

(Gl. začetek v prejšnjih treh štev.)

Leta 1681. je Saint-Mars napredoval. Postal je poveljnik trdnjave Exiles v Dauphini. Od svojih pignerolskih jetnikov ni vzel s seboj v Exiles nikogar, razen »listega iz spodnjega stolpa«. Larivière je bil med tem umrl. V Exilesu je bil skrivnostni mož z imenom Eustache Dauger še strože zastražen in osamljen. Dvanajst let je tako preteklo, in skrivnostni mož je ostal prav tako miren in vdan v svojo usodo, kakor je bil prej. Vendar je bil »vedno bolan in zdravljel«. Toda tudi zdravnik, ki ga je zdravil, ni smel nikdar videti njegovega obraza, kar je zdravljenje nedvomno oteževalo.

Leta 1691. je Saint-Mars drugič napredoval. Postal je poveljnik otoške trdnjave Svete Marjete na Rivieri. Tudi tedaj je vzel skrivnostnega jetnika iz Exilesa s seboj na otok. Na dvanajstidnevem potovanju iz Exilesa na Otok sv. Marjete bi se bil nesrečnež skoraj zadušil, zakaj vozil so ga zaprtega v zaboju in pokritega s prtom. Celica skrivnostnega jetnika na Otoku sv. Marjete je še ohranjena in je mogoče ogledati si jo. Obrnjena je z oknom na modro Tirensko morje in dovoljuje tako lep in pomirjujoč razgled.

Iz nekega pisma, katero je Saint-Mars pisal dne 6. januarja leta 1696. plemiču Barbezieuxu, posnemamo sledeče, nanašajoče se na skrivnostnega jetnika:

»Prvi mojih poročnikov vzame ključke zapora mojega starega jetnika, s katerim pričujamo pregled in razdeljevanje hrane. Poročnik odpre vsa tri vrata leče in stopi v celico. Jetnik mu vjudno izroči skledo in krožnik, in poročnik odnese oboje naredniku, ki stoji zunaj. Ta ju izroči drugemu poročniku ori mizi na hodniku, ki po-

sodi natanko pregleda, če ni na pločevini morda kak napis. Ko damo jetniku vse, kar potrebuje za tisti dan, preiščemo njegovo posteljo, tla, rešetko na oknu in včasih tudi jetnika samega. In ko ga nazadnje še vjudno vprašamo, ali si še česa želi, odidemo k naslednjemu jetniku.«

Leta 1698. je Saint-Mars zadnjič napredoval in postal poveljnik pariške Bastije. Njegov »stari jetnik« je tudi takrat odšel z njim na novo mesto. Tedaj se v poročilih prvič omenja črna maska iz baržuna. Jetnik jo je nosil na obrazu za časa prevoza z Otoka sv. Marjete v pariško Bastijo. Postal je bil pa že popoln starček s ko sneg belimi lasmi. Z njim so ravnali zelo obzirno in pozorno in Saint-Mars tudi gotovo nikoli ni imel potprežljivejšega jetnika od njega. »Mož s črno baržunasto masko«, iz katere je pozneje ustvarila domišljija »železno masko«, je živel v Bastilji še nekaj let in umrl v ponedeljek 19. novembra leta 1703. Tam je skrivnostni jetnik vedno nosil črno masko. V torko ob 16. uri so ga pokopali na pokopališču pri cerkvi sv. Pavla. Njegov pogreb je stal 40 frankov. V seznamu je bil tedaj vpisan kot gospod pl. Marchiel.

Ce je že omenjeni zgodovinar Funck-Bretano iz podobnosti imena sklepal, da je bil Marchiel ali Marchioli, kakor je vpisan med mrtlici v cerkvenih knjigah, identičen z italijanskim izdajalskim grofom Mattiolijem, o katerega izdaji je bila poučena vsa tedanja evropska diplomacija, je bilo to sklepanje že zategadelj napačno, ker bi bila imela oblastva pač vse prej vzrok izbrati mu ime, ki bi bilo manj podobno njegovemu pravemu, če bi že hotela zabrisati za njim vsako sled. Omeniti je namreč treba, da so bili v tistih časih vpisani sploh vsi državni jetniki v vseh jetnišnicah v spise le s psevdonimi, in to čim bolj mogoče različnimi od njihovih resničnih imen. Ime Marchiel govori torej prav zaradi tega, da mož, ki so ga tako vpisanega pokopali dne 20. novembra leta 1703., ni bil grof Mattioli. Mimo tega bi bilo

priznava h katoličanstvu, drugače razumljiva in osvetljena. Te ključave ni stavil kot pogoj Ludvik XIV. francoski, ampak osebnost Karel II. angleški. Njegov sen, povod, ali morda tudi le up vestj pri tej pogodbi je bil v cilju, pripeljati Anglijo s pomočjo francoskega denarja in francoskih čet spet h katoličanstvu. Zato je morala nastati vojna z Nizozemsko. Toda zgodovinski razvoj se je zasukal drugače in načrti Karla II. se niso uresničili. Anglija je ostala anglikanska. Za naše vprašanje je pa mnogo važnejša ugotovitev, da je bila skrivnost pakta tako važna, da bi bil Karel II., če bi jo bil kdo izdal, izgubil ne samo svoj prestol, ampak morda tudi glavo, Ludvik XIV. bi pa bil s tem izgubil svojega edinega zaveznika in nakopal Franceji nasprotstvo vse Evrope. Tako se je razvoj dogodkov pozneje, po padcu Jakobu II. v Angliji, tudi res zasukal, ko so čete trojne aliance pod vodstvom princa Evgena in Malborougha združile Ludvikovo moč in je Francija v brezuspelih bojih izkravala. Skrivnost te pogodbe je bila torej na vsak način tako zelo pomembna, da je bilo obema vladarjema kaj malo mar, storiti nesrečnemu posredniku abbéju Pregnaniju krivico, zgrabit ga, oropati svobode in zapreti za vse življenje v ječi samo zato, da se kdaj ne bi izpozabil in povedal nekaj. Česar nihče ni smel izvedeti. Datumi sovpadajo natančno z datumi znanih zgodovinskih dogodkov. In ker je Fouquet tajna Ludvikova pogajanja s Karlom itak že poznal, saj je, preden so ga vtaknil v zapor, sam pri njih sodeloval, nam postane tudi razumljivo, zakaj je »mož s črno masko«, to se pravi abbé Pregnani, smel brez pomislekov postati njegov drugi sluga v Pignerolu.

Za to, da je bil »mož s črno« ali »železno masko« res abbé Pregnani, govori pa nazadnje tudi dejstvo, da je jetnik vsa leta tako Bogu vdano pranašal svoje muke, čeprav je vedel, da se mu godi grozna krivica. Zakaj? Zato, ker je bil kot veren katoliški re-

dovnik sam zainteresiran na tem, da se pogodba med Ludvikom XIV. in Karlom II. uresniči in se tako Anglija vrne h katoličanstvu. Trpel je torej vdano in molče zato, ker je bil pričrnan, da s tem, da sedi — čeprav nič kriv — v ječi, posebno pospešuje in pomaga doseči omenjeni katoliški cilj. Tako se zdi skoraj nedvomno dokazano, da je bil skrivnostni zgodovinski jetnik s črno masko abbé Pregnani. Človek, ki je skoraj tri stoletja zanimal ne samo množice, ampak tudi zgodovinarje in povzročil celo vrsto ugibanj in legend, torej ni bil noben princ ali kak drug znamenitnik, temveč neznan italijanski redovnik, ki so ga le usodna naključja dvignila do tako važne vloge posredovalca v tedanji najvišji diplomaciji, a obenem tudi do tako bridke tragedije.

Prvi, ki je postavil trditve, da je bil »mož z železno masko« abbé Pregnani, je bil neki angleški častnik in poznejši znanstvenik na univerzi v Cambridgeu. Svoje izsledke je izdal v knjigi z naslovom »The man of the mask«, ki je dvignila v Angliji obilno prahu. Našli so se celo zainteresiranci, ki so brž pokupili vsa naklada, da se tako razkritje ne bi razširilo. Toda razvoj raziskavanj je šel kljub temu dalje.

Nas Slovence bi posebno zanimalo, kakšnega pokolenja je bil nesrečni abbé Pregnani. Omenja se le, da je bil Italijan in je prišel v Francijo iz Italije. Primek je italijanski samo po končnici; če to odbijemo, nam ostane oblika Pregnani, ki se v italijanski in francoski izgovarja Prenjan. Ker sta oba primka, Pregnani in Prenjan, še dandanes živa med Primorci, bi bilo iz tega nemara mogoče sklepati, da je bil abbé Pregnani vsaj po svojem pokolenju slovenskega rodu. Tako bi imeli nazadnje celo mi pravico lastiti si »moža z železno masko« kot našega rojaka. Morda bi se hotel kdo naših znanstvenikov pobliže pozanimati za tega skrivnostnega Pregnanija?

Po Münchenski reviji »Die Post«

Konca

SERUM NAMESTO KRVI

Novo metoda transfuzije krvi rešuje življenje ranjencev na bojišču

Napisal dr. H. Schwiegk

Do prve transfuzije krvi so v 17. stoletju dovedle fantastične ideje. Kri je že od nekdaj veljala za nosilko življenja in osebnosti sploh. In tak... ti prvi lovrstni poskusi nastali iz zamisli, da bi se moglo značaj nasilnih duševnih bočnikov umiliti s transfuzijo krvi nagnjelov. Nekaj takšnih poskusov je poteklo brez škode za bolnika, zneje v teku naslednjih let in stoletij je pa transfuzija krvi često škodovala ali celo dovedla do smrtnih primerov. Tako je ves postopek prišel na slab glas in so ga zdravniki za dolgo dobo sploh prepovedali.

Šele v dvajsetem stoletju so zdravniki naposled ugotovili, zakaj je transfuzija krvi v nekaterih primerih škodljiva ali pa celo zakrivila, da je pacient zaradi nje umrl. Spoznali so, da nimajo vsi ljudje enake krvi. In če jih lahko razdelimo v več krvnih skupin, ki se med seboj ne smejo mešati. Rdeca krvna telesa različnih krvnih skupin se namreč lahko v krvi bolnika, ki mu je zdravnik naročil transfuzijo, razkrajajo in povzročijo smrtonosna obolenja. Od trenutka ko so zdravniki to ugotovili, je pa nastopila transfuzija svojo zmagoslavno pot navzgor. Zdravniki so jo fedalje pogosteje uporabljali v primeru velike izgube krvi, pa tudi pri raznih drugih obolenjih. Često so samo s transfuzijo rešili na smrt bolnemu človeku življenje. Posebno pri ranjenih na bojišču je transfuzija krvi neobhodno potrebna. Saj ravno pri njih zmerom obstoji nevarnost, da izkrvave in samo zaradi nezadostne količine krvi umrjo. Zdravniki lahko ravno s pomočjo vbrizgavanja krvi na bolniku izvedejo operacije, ki je sicer zaradi oslabelosti ne bi prenesel.

Na bojiščih je pa nastopila glede transfuzije krvi težava tako glede krvodajalcev, kakor tudi zaradi omanjkanja časa za vbrizgavanje krvi. Idealo bi bilo vsekako, če bi zdravnik kri lahko zmerom imel pri sebi in bi z njo, ne da bi moral izgubljati predragoceni čas, lahko ranjenega takoj na mestu pomagal. Poskusi na tem področju so pokazali, da moremo kri konservirati samo za neki določeni čas, ker se sicer rdeča krvna telesa razkroje in kri ni več uporabna. Naposled so zdravniki spet naredili važen korak naprej. Ugotovili so, da ima kri,

ki ji odvzamemo krvna telesa — serum — prav takšne za življenje koristne lastnosti kakor kri v celoti.

V zavodu za fiziologijo in kemijo na vojnomedicinski akademiji v Berlinu so zato že ob začetku sedanje vojne začeli delati poskuse, kako bi pridobivali človeški serum za transfuzije. S pomočjo neštevilnih težavnih poskusov so naposled izdelovali serum, ki se ne loči po krvnih skupinah in je torej za vse ljudi uporaben, poleg tega se pa tudi ne pokvari. Ampule z 200 in 500 ccm seruma so potem poslali na bojišča in so ga zdravniki uspešno uporabljali. V letih vojne je ta serum že tisočkrat rešil življenje ranjenecem, ki bi sicer zanesljivo umrli zaradi prevelike izgube krvi.

Medicinska znanost je šla pa še dalje. Temu serumu je odstranila vse, kar ga spreminja v suh prah, ki ga je možno zmerom z vodo razredčiti in preoblikovati v pravi serum, ki ga lahko zdravnik vbrizga. Ampule s suhim serumom lahko zdrže hud mraz, saj ne obstoji nevarnost, da bi zaradi zmrzovanja tekočine v njih, popokale. Za vojskovanje pozimi je to vsekako veličanska važnost.

Nešteto velikih laboratorijev, ki so v službi vojaštva, zdaj izdeluje v Nemčiji potrebi obe vrsti seruma. Glede na letni čas in druge okoliščine v laboratorijih izdelujejo tekoč korviran serum, ali pa suh konserviran serum. Kri za izdelovanje seruma dajejo vojaki nadomestnih armad, posebne kri zbirajoče skupine, pa bodi iz kraja v kraj, kjer častniki in moštvo radi prostovoljno dajejo kri za ranjene tovariše. Kri krvodajalcev otem v določenem razmerju pomešajo, da izgube vse lastnosti posameznih krvnih skupin in je uporabna za vse ljudi, ne glede na njihovo krvno skupino. Kontrola, ki jo vodijo pri izdelovanju seruma, izključuje možnost, da bi v njem ostale katere koli bakterijske klice. Izide transfuzij na bojišču zdravniki zapisujejo v seznam, ki je vsaki ampuli priložen. S pomočjo njega potem delo v vojaškomicinskih akademijah še bolj uspešno poteka. Tu tudi izvajajo znanstvene poskuse, ki služijo nadaljnjemu razvoju te metode in raziskovanju njenega učinka.

(„Der Adler“, Berlin)

Mnogoštevni laborij nemške ženske mladine po Nemčiji in zasedenih ozemljih prično o velikem delu, ki ga za časa vojne vrše dekleta v lovarnah in na kmetih. Prav posebno veselje so jih kmečki gospodarji, ker brez njih ne bi mogli pospraviti žetve, oskrbovati živine in urediti dela v hiši. Na naši sliki vidite dekleta, kako zjutraj v vrsti stoječa poslušajo voditeljico, ki jim razlaga njihov delovni program za tisti dan.

Podoba, v kateri mi zdaj vidimo te meglice, je nastala, računajoč po oddaljenosti, pred 50 milijoni let, kajti toliko časa je potrebovala svetloba od tam do nas. Kakšna je sedanja trenutna podoba, bi pa mogli izvedeti šele čez 50 milijonov let. Med tem časom, kar je potrebovala svetloba od tam do nas, se je golovo že vse v sistemu meglice spreminilo. To pa so pojmi o brezkončnosti prostora in časa, katerih naš razum ne more in jih nikoli ne bo dojel.

Zarnica, jarka ko sonce

Senzacionalen napredek elektrotehnike

V starih časih so dejali, da med vojno molčijo muze, kar je pomenilo, da med vojno ni časa in ne pogojev za razvoj umetnosti in znanosti. Sedanja vojna je pa v tem pogledu docela nekaj drugega. V tej vojni muze ne molčijo. Umetnost dosega nove vzpone, a še bolj napreduje znanost. Dolga je vrsta znanstvenih izsledkov in izumov zadnjih petih vojni let. Nekateri so v neposredni zvezi z vojskovanjem, drugi pa posegajo na širša področja in bodo pomenili še prav posebno v povojni dobi obogatitev življenja.

Med take iznajdbe spada tudi najnovejši uspeh nemške elektrotehnike. Nemškimi znanstvenikom se je namreč posrečilo izdelati žarnico, ki dosega svetlobnost sonca. Svetlobnost sonca znaša 150.000 stilbov, kakor se tehnično imenujejo stopnje svetlobne jarkosti, medtem ko znaša svetlobnost dosedanjih navadnih žarnic komaj 1000 stilbov, obločnice pa 18.000 stilbov. Da se je znanstvenikom končno posrečilo napraviti tako luč, je bilo treba premagati celo vrsto težkoč. Nova luč je neke vrste žarnica plinske sprostitve, katero označujejo zaradi njene oblike kot kroglasto žarnico najvišjega pritiska.

Nasprotno od obločnice, ki potrebuje zaradi neprestanega izgoravanja oglja posebno aparaturo, ki uravnava raz-

daljo med obema poličicama oglja in skrbi, da ostane ta razdalja zmerom enaka (drugače se namreč tok prekine in obločnica ugasne), je mogoče to novo luč poljubno užigati ali ugašati, ne da bi pri užiganju ali ugašanju njena svetilna intenzivnost narasla ali pojemala. Da pa res dosega njena svetlobnost sončno, je mogoče dokazati s čisto preprostim poskusom. Če zberemo njene žarke v zbiralni leči, je mogoče z njo prižgati cigareto ali zažgati papir docela enako, kakor s sončnimi žarki, ki jih spustimo skozi isto lečo.

Nova žarnica je izdelana iz zelo močnega kremenčevega stekla, vanjo sta pa napeljeni dve volframovi elektrodi, med katerima žari le nekaj milimetrov dolg svetlobni lok. Žarnica je napolnjena z nekim lahkim plinom nepremočnega pritiska, ki se uporablja za prižiganje, in točno določeno količino živega srebra, ki se ujed zarenjem popolnoma razplini in s tem zviša žarnini pritisk do 80 atmosfer. V notranjosti žarnice nastane tako toplota 7 do 8 tisoč stopinj. Ta izredna toplota je vzrok za tako veliko svetlobnost in svetilno izrabo žarnice.

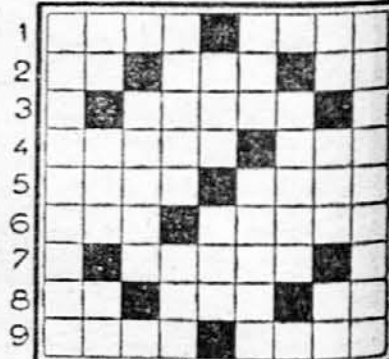
Uporabljivost te žarnice je prikladna zlasti povsod tam, kjer je potrebna izredno velika svetlobnost, tako pri optičnih registrirnih aparatih, pri mikroskopih, supermikroskopih itd.

Sveče na klobuku

Francoski slikar Lebrun, ki je živel v letih 1619—1690, in je slikal zlasti zgodovinske slike, je bil posebne vrste čudak. Slikal je namreč pri umetni svetlobi in sicer tako, da je bil njegov atelje polovico razsvetljen, polovico pa temen. Ker je hotel imeti obraz v senci, si je pri slikanju posadil na glavo velik širokrajnik, na katerega robu so stale goreče sveče. Te so mu tako razsvetljevale platno, na katero je slikal svoje slike. Glavo je moral pri tem seveda držati mirno, da sveče niso ugasnile.

Križanka štev. 23

1 2 3 4 5 6 7 8 9

POMEN BESED

Vodrovano: 1. Vodnik jo imenuje v isti sapi z jajcem. Merilo za slamo. — 2. Predlog. Etui. Zavrne trditvev. — 3. Prislov. — 4. Sha'espjarjev junak. Mesto na Finskem. — 5. Dobro došla tatovom. Del kmetijskih vrta. — 6. Pelitična kratica. Vsešina imenik v. — 7. Konec rek in potokov. — 8. Veznik. Starovsko orožje. Medmet. — 9. Oblika kazaln-ga zaimka. Ženska pokrivala.

Naupično: 1. Ljublj. pešačenje. — 2. Člen. Zensko ime. Zemeljska na gre skozi Ljubljano. — 3. Evropski narod. — 4. Natalavsko polje ru je l. 451. postale usodno. Nesreča za naš ratov je, da ga mnogi niso o pravem času spoznali. — 5. Del obrata. Gradbena snov. — 6. Reka na Ruskem. Nama je vsakdo, kdor je hedil v šolo. — 7. Najskromnejše človekovo domovanje. — 8. Števnik. Nadomestek za gotovino. Predlog. — 9. Gostija.

Rešitev križanke št. 22

Vodrovano: 1. uk; vozilo. — 2. srd; bazen. — 3. lord; bas. — 4. upornik. — 5. ga; soj; na. — 6. dajatev. — 7. kal; čiro. — 8. Dover; ker. — 9. Fri; ek; da.

Naupično: 1. usluga; d. f. — 2. Kropa; kor. — 3. dro (nastalo iz zdrobo); davi. — 4. drsalec. — 5. ob; noj; re. — 6. zabijač. — 7. Izak; tik. — 8. les; nered. — 9. on; zavova.

Naraščajoče zanimanje za knjige

Ljubljana bere, bere kakor ni brala še nikoli. V javnih knjižnicah je vedno velik promet, založbe izdajajo vedno nove knjige in knjigarne jih prodajajo tako naglo, da so nekatere izdaje po nekaj mesecih ali celo tednih popolnoma razprodane. Tudi naklade so se dvignile in dosegle za nas rekordne višine, čeprav je naš trg zaradi sedanjih razmer omejen tako rekoč na samo Ljubljano. Če bi bil trg širši, bi dosegale sedanje izdaje naklade, ki so se nam zdele celo teoretično nemogoče.

Ni pa tako samo pri nas. V vsej Evropi se je povpraševanje po knjigah tako dvignilo, da presega ponudbo. To velja zlasti za tiste narode, kjer je uporaba papirja zaradi vojnega gospodarstva omejena in je poljubno izdajanje knjig nemogoče. Tam bi bilo mogoče prodati vsako knjigo v dosti večji nakladi, kakor je dovoljena. Tudi v državah, kjer poraba papirja ni omejena, ali vsaj v neznačajni meri, je število izdanih knjig in izvodov silovito poskočilo.

Na Švedskem je doseglo število novih knjižnih izdaj že leta 1942. rekord. Izšlo jih je tedaj 3443. Leto prazneje je izšlo sicer 100 manj, zato pa se je naklada dvignila in prodalo se jih je za 10 odstotkov več. V Švici je izšlo lani 3358 knjig, leto prej pa samo 2876, a še leto prej le 1510. V treh letih se je torej produkcija več ko podvojila in prav tako tudi naklada. Zelo se je mimo tega povečalo število obiskovalcev knjižnic in izposojalcev knjig. V Belgiji, kjer je uporaba papirja in s tem izdaja knjig močno omejena, se je zlasti naklada tako dvignila, da izhajajo zdaj knjige v nakladah sedmih, osemih in več tisoč izvodov, medtem ko je znašalo prejšnje povprečje dva do tri tisoč izvodov. Mnogo francoskih belgijskih knjig gre tudi v Francijo, kjer je omejevanje v izdajanju že dosti večja ko v Belgiji. V Nemčiji, kjer poljubno izdajanje knjig ni dovoljeno, so močno narasle naklade dovoljenih. Leta 1941 je znašala naklada vseh nemških knjig skupaj okoli 142 milijonov izvodov, a tudi poslednji ni padla.

Vojna je torej povsod dvignila zanimanje za knjige, kar je golovo zanimiv pojav, ki psihološko še ni raziskan. Ugotoviti je mogoče le to, da je porast zanimanja za knjige v neki zvezi z vojnim stanjem. Morda se človekovo iz podzavestne potrebe umika pred grozotami resničnosti v višji in lepši svet knjige? Ali bo to sedanje zanimanje vplivalo tudi na poznejše, povojno? Upajmo! Na vsak način se pa ni v tej vojni uresničil stari rek, da med vojno muze molče. Prav tako se niso izpolnila zla napovedovanja, da bodo žurnalstika, radio in kino izpodrinili in s časom popolnoma zamenjali v stran pomen knjig. Vse kaže, da se bo zgodilo prej narobe, da bodo prav ti surrogati šele v polni meri uveljavili resnično vrednost dobre knjige.

Uničenje dragocenih starin

Pri enem izmed zadnjih terorističnih letalskih napadov na Berlin, je bil porušen tudi muzej Tell-Halaf v Charlottenburgu. Pri tem so bile uničene najstarejše na svetu znane kamnite sohe. V tem muzeju so bili razstavljeni sploh sami znameniti in dragoceni predmeti izkopavanja nemških arheologov l. 1911. in 1929. na razvalinah griča Tell-Halafa v gorenji Mezopotamiji. Najdišče leži v povišju Haburja, pritoka v Evfrat, in sestoji iz dveh gričev, ki se imenujeta Tell-Halaf in Djebelet el Beda. Pri Tell-Halafu je stalo svetišče Subarereev, a uničeno je bilo nekako 2200 let pred Kr. r. Kipi in reliefi so se pa ohranili in bili so po izkopanju prepejani v omenjeni muzeji v Charlottenburgu. Vse te plastike so bile napravljene v četrtem tisočletju pred Kr. r., in med njimi so našli tudi take prave velikega obsega. Tako so bili ti kipi najstarejši med doslej znanimi. Predstavljali so bogove, ljudi in živali. Upodobljeni so bili v njih tudi lovi, boji in kulturni obredi. Nekateri kipi so imeli zares fantastične oblike. Uničenje teh prastarih kulturnih spomenikov obžaluje gotovo ves svet.

Sredstvo proti kaljenju krompirja

Profesor botanike na vseučilišču v Rostoku v Nemčiji, dr. Dettleier, je iznašel sedaj sredstvo, ki preprečuje kaljenje vskladiščenega krompirja. Vsakomur je znano, da prične krompir, vskladiščen čez zimo za prehrano, posebno proti pomladi rad kaliti. S kaljenjem in premočnim dihanjem izgubljajo krompir dragocene hranilne snovi in se tudi po količini manjša. Prof. Dettleier je odkril neki preparat, ki je skoraj brez vonja, a popolnoma neškodljiv in tudi ne vpliva na okusnost ter redilnost krompirja, s katerim je treba vskladiščene gomolje samo posuti, pa je že dosežen botanični namen. Za tako prepranje je potrebnih samo 70 gramov preparata za vsakih 100 kilogramov krompirja. Če krompir operariramo že takoj ob vskladiščenju, tak sploh ne poganja, če pa ga pripravimo ko že kalji, do 5 cm dolžine akaj odmrejo. S tem smo dobili sredstvo, ki bo preprečilo izgubljanje hranil v krompirju in bo zlasti v večjih aloгах napravilo dragocene usluge.

Nova zvezdoslovna odkritja

Kljub sedanjemu vojnemu času in njegovim stiskam gre tudi znanost, in posebej še zvezdoslovna, dalje svojo magovito pot. Tako smo dobili v zadnjem času zelo važna odkritja tudi na odročju preučavanja špiralnih megel vsemirju. Odkar namreč vem, da so špiralne megle v resnici le skupni

MALI MUK

SAŠA DOBRILA

DALJE PRIHODNIH

'Ah, ti si mi povzročala najmanj truda od vseh, kar sem jih kdaj vzgajala,' je rekla Berndtova. 'Ti si bila doslej moja najboljša učenka. To ti smem zdaj odkrito priznati. In še nekaj: od nobene svoje učenke se nisem tako težko poslavljala, kakor od tebe. Toda ne govori več o tem! Pojdi, odidiva na sprehod! Hotela bi ti prav do vrha parka na hribu. Morda bom zadnjič tam.'

XXII.

Ko sta se čez čas spet vračali s arba, sta srečali gospo Lydijo in Vero. Gospa Lydija je v zadnjih desetih letih vidno odcvetela. Postala je okrogla, toda njene nekoč tako neločne poteze obraza so postale tudi ostre. Poznalno se ji je, da je živela ta leta v nezadovoljstvu. Zdalja je bila s svojo usodo še dosti bolj nezadovoljna, kakor pred desetimi leti, in vsi Anetini naporji lepotečenja so zaradi te nezadovoljnosti ostali brez slehernega uspeha. Starala se je hitreje kakor bi bilo treba. Anetta pa ji je seveda še vedno pravila 'lepe in markizane' in ji v svoji otročji vdanosti govnila lepe laži. Se vedno je Lydija nosila tudi lepe obleke in je potrošila zase več kakor je bilo prav.

VAN KAIT ZOBNA KREMA

Lydijin pogled, s katerim je ošinila Sonjo, je bil sovražen in ostro jo je vprašala kako je prišla tja. 'Bila sem z gospodično Berndtovo na sprehodu,' je povedala Sonja. 'Ali ti nisem bila naročila, da moraš popraviti robček, katerega sem ti dala? Dragocene čipke so prefrgane, in ker znaš tako opravila dobro izvrševati, sem ti ukazala, da jih popraviš. Morala bi bila prej opraviti delo. Preden si odšla na sprehod.'

'Robček je že popravljen, teta,' je odgovorila Sonja. 'Potem bi mi ga bila morala vrniti,' je nejevoljno dejala Lydija. 'Skala sem te, pa mi je Jeanne dejala, da si odšla v Vero in park. Zato sem ga spravila v svoji sobi, da ti ga izročim ko se vrneš.'

Lydija bi se bila rada kljub vsemu še znašala nad Sonjo, saj se je najčvršče brez vsakega vzroka, toda trenutno le ni mogla najti nobene potrebne preleve in je umolknila. Zato jo je pa našla Vera. 'Vera je postala med tem lepa mlada dama. Bila je zunanje močno podobna Sonji, vendar kakšen razloček je bil kljub temu med obema! Med tem ko je bila Sonjina lepota polna nežnosti in plemenitosti, je Verino kvarila ošabnost in praznina srčnih občutij. Posebno sta se pa razločevali po očeh: iz Sonjinih je žarela globin polna duša, iz Verinih mrzlotna in kritičnost. Vera se je oblačila zelo elegantno, Sonja vedno preprosto, toda na Verino največje jezo je bila Sonja kljub temu bolj graciozna.

'Zakaj nosiš klobuk na roki, namesto na glavi?' je zajedljivo vprašala Vera Sonjo. 'Moja koža ni tako občutljiva, kakor tvoja,' je odgovorila Sonja in skomignila z rameni. 'Mene se sonce ne prime.'

To je Vera vedela prav dobro in prav zaradi tega se je jezila. Saj je bila ljubosumna na vse, kar je Sonja imela prednosti pred njo. Mimo polti ji je nepomirljivo zavidala njene naravno skodrane in bleščče zlate lase in nevsiljivo grazioznost. Da, zavidala ji je skralka vse, kar ji ni mogla odvzeti tako, kakor ji je jemala nekoč igrače in obleke.

'Ti si menda posebno ponosna na svojo polt,' je jezno vzkljknila Vera. 'Moliš se, Vera,' ji je mirno odvrnila Sonja. 'Ponosna nisem niti na svojo polt niti na kaj drugega. Kako naj bi tudi bila, saj ni moja zasluga.'

S tem odgovorom je pa nehote zadela teta Lydijo prav tja, kjer je bila najbolj občutljiva, saj je že dolgo uporabljala vse mogoče umetne pripomočke, da bi vsaj malo prikrila svoje odcvetevanje. Zato je bila prepricana, da je Sonja izrekla zadnje besede s hotenim namenom. Njen pogled je sovražno zadel nečakinjino in pikro je dejala: 'Ti tudi res nimaš ničesar, na kar bi mogla biti ponosna. Pojdi, Vera, odidiva dalje!'

Lydija je potegnila Vero s tako naglico za seboj, da sta bili Sonja in gospodična Berndtova na ozli polji odsunjeni v trnjevo ograjo in sta se obe pobodli. Sonja, ki je sama krvavela, je opazila na obrazu svoje vzgojiteljice kapljico krvi, zato je pristopila k njej in ji rekla: 'Dovolite, da vas obrišem!'

Ljubeznivo je odstranila stari gospodični krvni madež. Berndtova je pa med tem premišljevala, zakaj sta tako sovražni nasproti Sonji. Njej ponosna gospa Bregantova nikoli ni zaupala skrivnosti, o katerih se je tako zaupljivo pogovarjala z Anetto. Vzgojiteljica je marsikaj sama opazila, toda spregovorila o tem ni nikoli. 'Ko sta se Sonja in vzgojiteljica vrnili h gradu, je Antoine, ki je bil med tem došel v krepkega mladega moža, pravkar pripeljal iz levega Bregantovega jezdnega konja. Nekeč iskri Almazor je postal zdaj že starajoče se kljuže. Toda tudi njegovemu gospodarju zob časa ni bil prizanesel. Ko je Lojze Bregant trenutek nato stopil na dvorišče, je vse na njem izdajalo, da se naglo stara. Toda njegova ljubeznost je bila še prav tako popolna, kakor nekoč, ko je dejal: 'Bili sta na sprehodu. Lepo, lepo...'

'Da, stric Lojze,' je odgovorila Sonja. 'Ali nisi nikjer videla tete Lydije in Vere?' je stric vprašal Sonjo. 'Da, srečali sva ju,' je povedala Sonja. 'Ali hočeš odjezditi, stric?' 'Moram, Sonja.'

'Saj si vendar dejal opoldne, da ti ni dobro.'

'Da, da, detele je dejal Bregant. 'Res je tako. Toda to so leta. Počasi izgublja človek svojo mladostno prožnost. To ni nič takega. Mimo tega grem le do najemnika, da pregledam streho stanovanjskega poslopja, ki bi jo bilo treba popraviti. To bodo spet izdatki! Moram si stvar sam ogledati.'

Ah, teta je lepo. Ti ne poznaš skrbi in slisk.'

Bregantove skrbi in sliske so bile v zadnjem času tudi res vedno večje. Lydijine nečimurne potrebe se niso z leti nič zmanjšale, kvečjemu se povečale, čeprav ji v samotni graščini ne bi bilo treba nositi se vedno po najnovejši modi. Zraven pa so se stalno večale še Verine, in Lojze Bregant je bil resnično vedno bolj v stiski za denar, čeprav mu je bralranec leto za letom zviševal prispevek za Sonjo in čeprav mu je bila ta, videč njegove neprilike, sama rekla, naj zanjo ne skrbi in naj sredstva, namenjena njej, porabi rajši za druge izdatke. In da bi si kupil vsaj nekaj miru, je Lojze Bregant izpolnjeval po svojih močeh vse želje in željice svoje nečimurne žene in hčere.

Ko je trenutek nato gospodična Berndtova odšla v grad, se je Sonja približala stricu in mu dejala: 'Zdaj, ko ne bo več izdatkov za vzgojiteljico, ti bo ostalo več denarja in popravilo strehe ti ne bo povzročalo večjih težav.'

'Tisle izdatke si je že prisvojila teta,' je trpko odgovoril Bregant. 'Dejala mi je, da z dosedanjimi prejemki ne more več skrbeti zase in za Vero. Saj je noro, dele moje, koliko gre le za obleke! Kako moreš ti nositi svoje stvari trikrat deli ko onidve, pa si kljub temu še vedno tako ljubka?'

'Ali spet nimaš denarja?' ga je vprašala Sonja.

MED TRINTEM IN ČVETJEM * LJUBEZENSKI ROMAN V DVEH DELIH *

Ah, teta je lepo. Ti ne poznaš skrbi in slisk.'

Bregantove skrbi in sliske so bile v zadnjem času tudi res vedno večje. Lydijine nečimurne potrebe se niso z leti nič zmanjšale, kvečjemu se povečale, čeprav ji v samotni graščini ne bi bilo treba nositi se vedno po najnovejši modi. Zraven pa so se stalno večale še Verine, in Lojze Bregant je bil resnično vedno bolj v stiski za denar, čeprav mu je bralranec leto za letom zviševal prispevek za Sonjo in čeprav mu je bila ta, videč njegove neprilike, sama rekla, naj zanjo ne skrbi in naj sredstva, namenjena njej, porabi rajši za druge izdatke. In da bi si kupil vsaj nekaj miru, je Lojze Bregant izpolnjeval po svojih močeh vse želje in željice svoje nečimurne žene in hčere.

Ko je trenutek nato gospodična Berndtova odšla v grad, se je Sonja približala stricu in mu dejala: 'Zdaj, ko ne bo več izdatkov za vzgojiteljico, ti bo ostalo več denarja in popravilo strehe ti ne bo povzročalo večjih težav.'

'Tisle izdatke si je že prisvojila teta,' je trpko odgovoril Bregant. 'Dejala mi je, da z dosedanjimi prejemki ne more več skrbeti zase in za Vero. Saj je noro, dele moje, koliko gre le za obleke! Kako moreš ti nositi svoje stvari trikrat deli ko onidve, pa si kljub temu še vedno tako ljubka?'

'Ali spet nimaš denarja?' ga je vprašala Sonja.

'Ali sem ga že kdaj imel?' jo je vprašal s trpkim smehljajem na obličju. 'Srečna si, ko ne veš, kako pomembno reč je denar.'

'Da, tega res ne vem,' je pritrčila Sonja. 'Meni se ne zdi tako važen.'

'Da bi ostalo vedno takol,' je vzkljknil stric. 'Sicer sem pa prepričan, da bodo teta take sliske vedno prihranjene. Za to skrbi že tvoj oče. Toda zdaj mi oprosti, ti moram, da se ne zakasnim!'

'Ko bi ti le kako mogla pomagati,' je vzkljknila Sonja. 'Ne, ne,' je dejal Bregant, 'in nikar ne glej tako zaskrbljeno! Še tega bi bilo treba, da bi ti s tem grenil življenje. Če ne bo drugače mogoče, bom prodal Almazorja.'

'Oh, striček!' je vzkljknila Sonja. 'Saj ta je še edino tvoje veselje.'

Bregantov obraz je spreletel bolesten usmev. Spet je začutil, kako je na vsem svetu edino Sonja, ki čuti z njim. Toda vse svoje bede in ni smel pokazati, zato se je premagal in se prisiljeno nasmehnul, rekoč: 'Vidiš, kako govoriš! Saj si mi še nedavno dejala, da ti ni nič več prav, če me vidiš na tem ključu.'

'Da,' je potrčila Sonja, 'dejala sem res tako, toda samo iz skrbi, da se ti ne bi kaj pripetilo, ko ti je čisto slabo. Toda da bi se popolnoma poslovil od Almazorja, ne, tega res nisem mislila.'

Ni ji mogel odgovoriti. Zlezal je na svojega konja in kolikor je bilo mogoče naglo odjezdil z gradu, mahnivši ji še enkrat z roko v slovo. Sonja je strmela še nekaj trenutkov za njim, nato je odšla v graščino, kjer se je pridružila v salonu gospodični Berndtovi, ki je sedela v naslanjaču in se odpočivala. Sonja je sedla k njej, da počaka vrnitev tete in sestrične. Ko pa je zaskrbljena, da prihajata, se je naglo odsranila. Ni hotela, da bi jo znova mučili s svojim sovraštvom. Odšla je v svojo sobo in se zaklenila. Tam se je zleknila na divan in globoko zasopla, ko da je srečno ubežala grozeči in nevarnosti. Čez čas se je pa dvignila in se podala k pisalni mizi, kjer je skrbno zaklenjeno čuvala vse, kar ji je bilo najdragije. Tam je hranila tudi sliko svojega očeta že od časa, ko so ji bili sežgali mreno najljubšo punčko. Tisto fotografijo je tedaj vzela iz predala, jo poslavila predse na mizo ter jo dolgo opazovala. In kakor že tolikokrat je tudi tedaj liho vpraševala, zakaj ne sme domov, zakaj ji nihče nikoli ne piše in zakaj jo puščajo v tej graščini sovraštvu in samoti. Toda nima slika daljnega očeta ji na nena trpka vprašanja ni odgovarjala. Razočarana jo je poljubila in spet spravila v predal.

Nameslo očelove, je potegnila iz varnega skrivališča zdaj ono sliko, na kateri sta bila upodobljena teta Marijana in gospod Boris pred ulo na domačem vrtu. Ta slika ji je bila vedno nekaj most, ki jo je vezal z domom. O gospodu Borisu si je vsakokrat radovedno mislila, kako neki mora zdaj biti že ves možki, ko se je v letih tudi ona razvila iz otroka v odraslo mladenko. Nikoli pa ni pomislila na to, da bi se bila ulegnila tudi teta Marijana v čem spremenili. Na Borisa Klemenčiča je tudi sploh čisto mislila. Kadar ji je vzgojiteljica pripovedovala pravljice o junakih, ali jih je sama brala v knjigah, si jih je vedno zamišljala v njegovi podobi. Tako je postal časoma nekakšen ideal njenih dekliških sanjarj. Saj skoraj nikoli ni videla nobenega mladega možkega, ki na graščino niso prihajali in kadar je v misli zamaknjena sanjala o svoji vrnitvi v domovino, kjer bo gotovo spet videla tudi Borisa, ji je srce vedno nemirneje bilo.

Potem je ogledovala tudi še ostale svoje drage reči. Tam je našla skatlico iz školjkovine, katero ji je bila nekoč poslala teta Marijana, potem prazno bombonjero, katero ji je bil podaril Boris za slovo, in star čevljiček njene Lizike. Izgubila ga je bila takrat, ko jo je Anetta vzela iz njene postelje in jo sežgala. Sonja ga je našla in shranila. Ta je bil zdaj zadnji in edini njen spomin na mater. Vse to so bile njene ljube reči, zakladi revne bogate dedinje. Vsaka jo je spominjala na nekoga, ki ga je ljubila.

Dolgo je sedela pred pisalno mizo pri tistih svojih spominih in bila bi še delj, da se ni oglasilo od vrat razburjeno Irkanje. Prestrašena se je dvignila, pospravila brž svoje reči v miznico, jo zaklenila, spravila k sebi ključ ter odhitela k vratom, da jih odpre. Pred vrati je stala teta Lydija.

'Kakšna neumnost je spet to, da se zaklepaš v svojo sobo!' je vzkljknila razdraženo. 'Kaj počenjaš takega, da ne smem do tebe?'

Sonji je silila rdečica na obraz, vendar se je pomirila in dejala odločno: 'Nič takega ne počenjam, teta, da ne bi smela k meni.'

'Čemu se potem zaklepaš?'

'Ogledovala sem le sliko svojega očeta.'

'In to moraš delati za zaklenjenimi vrati?'

'Da, ker hočem biti s svojim očetom sama.'

'S svojim očetom?' je dejala Lydija in se zlobno zasmejala. V svojem sovraštvu bi ji bila najrajši kakalcika: To sploh ni tvoj oče, li bastardinjal! Toda strah pred možem, ki ji tega nikoli ne bi odpustil, jo je le zadržal, da ni izgovorila teh besed. Saj ji je bil Bregant nekoč odkrito dejal, da bo Sonjo poslal kakoj domov in se odpovedal vzdrževalnini, če ji bo le z besedico izdala stvar, ki jih ne sme izvedeti. To bi pa bilo za Lydijo največja nesreča. Od kod naj bi potem še dobila denar za svoje in Verine toalete? Kljub temu ni nikoli nehala premišljevali o načrtih, kako bi Sonjo odtrnila od dediščine in jo prisvojila sebi in hčeri. Samo da so se ji sproti vsi podirali. Nobeden ni bil uresničljiv. Le z vsem naporom je zato tedaj zadržala v sebi svoj gnev in vprašala: 'Kje je robec s čipkami, ki si ga popravila?'

Sonja ga je naglo poiskala in ga ji izročila. Bregantova jo je čisto uporabljala za dela, katere bi bila morala opravljati Anetta ali Jeanne, toda Sonja se zaradi tega ni nikoli pritoževala. Toda teta ji je zdaj tako naglo iztrgala robec iz rok, da so se nežne čipke ujele za nohti in znova raztrgale. Toda tega ni hotela opaziti in ne priznati, da ji je bila nezgoda le dobrodošla, da se je mogla spet znesli nad Sonjo: 'Nesramnica! Nalagala si me. Robčka sploh nisi zašila.'

Sonji je udarila knj v glavo, ko je dejala: 'Nisem lagala. Čipke sem tako popravila, da sploh ni bilo več mogoče opaziti, kjer so bile raztrgane. Ta luknjica je nastala šele ta trenutek, ker se je rob čipk zaloknil za moj noht.'

In tisti trenutek se je Sonja domislila, da teta zalitev ni poniževanje

E.V.O PRALNI PRAŠEK

le nje, ampak tudi njenega očeta, katerega hči naj bi bila lažnivka. Teta pa je dejala: 'Molčil lažeš. Ostala boš tu, ja izvršiš delo, sličico pa bom povedala, da si lažnivka.'

Kakor tedaj, ko je Sonja kot mala deklica planila nad Anetto, ki ji je sežgala Liziko, tako je tudi zdaj v njej vse zavrelo, da se ni mogla več premagati. Sunkovito se je vzravnala v trdnem ponosu in dejala odločno: Dalje prihodnje

KULTURNI TEDNIK

Gradnikova Pojoča kri

Malokateri pesnik je stopil v slovensko slovstvo tako tiho kakor Alojz Gradnik. Morda je bila prav ta brezhrupnost eden izmed vzrokov, da je ostal vrsto let nekako ob strani naših literarnih bojev, porazov in zmag, v katerih so se gnetli v ospredju anozji pesniki, katerih pomen je že davno zaostal za Gradnikom. Gradnik je pa rasel po obsegu svojega pesniškega dela in po njeza kvaliteti in njegove rasti še zmerom ni konec.

Preteklo je šele nekaj mesecev, kar je Narodna tiskarna izdala njegovo ciklično zbirko 'Pesmi o Maji', te dni je pa izšla pri Žužkovih založbi (v prehodu Neboličnika) že spet nova Gradnikova knjiga 'Pojoča kri', ki je dobila naslov po uvodni pesmi, ni cikličnega značaja. Urejena je po načinu starejših Gradnikovih zbirk. Začenja se s subjektivno liriko, nadaljuje z ljubljanskimi soneti in nekaterimi drugimi pesnivitami, zaključuje pa s ciklom sodobnih pesmi o naši tragediji, v katerem je tudi nekaj epike, ki pomeni pri Gradniku novo področje in nov izraz. Tako je pesnik v tej zbirki spet tesno povezan z našo zemljo, usodo in neposredno sodobnostjo. V tem zasledimo v 'Pojoči krvi' nekaj nalik na Zupančičevo zbirko 'V zarje Vidovec', kajti kakor on pred koncem prve svetovne vojne, nam tudi Gradnik poje

pesmi, ki so ognale iz mračnih slisk, da svetlojo v svetlejšo bodočnost.

Prvi del zbirke je nadaljevanje čustvene in refleksivne lirike, celó z erotičnimi motivi, prečiščene v modrosti zrelih spoznanj. Od uvodne pesmi, ki je nov himničen sprev domovini, se pesnik v naslednji spet pogovarja s smrtnjo, da ji potem postavi nasproti življenje in razmišljanje ob grobnici Galle Placide v Raveni. Sledi 8 pesmi z erotičnimi motivi, ciklus ljubljanskih sonetov pa pričena razgovor z mrtvim pisateljem »Na Cankarjevem grobu«.

OKVIRJI SLIKE, FOTOGRAFIJE, GOBELINE KLEIN LJUBLJANA, Wolfova 4

a zaključuje ga močna preroka »Viziji«. Po nekaj pesmih pretežno refleksivnega značaja sledi moistrovina »Bog in umetnik« in pesem »Pred Gubčevim glavoc, nato se pa pričena ciklus iz neposredno sedanjosti vzniklih pesmi: Rab, Obisk v taborišču na Rabu, Balada o kruhu v taborišču na Rabu, Pogreb na Rabu in Pogreb pri Sv. Križu, katerega zaključuje obenem s celotno zbirko naldaljša pesem, »Pismo po vrnitvi«.

Van zbirka je nova notrditev visoke Gradnikove dozornite, nekatera pesmi so pa biseri, spadajoči med najbolise. Kar imamo. Zato ni nič čudnega, da je tudi zanimanje za to nainovešo Gradnikovo knjigo med vsemi ljubitelji

poezije izredno veliko. Oprema je Debenjakova.

Mitja Sarabon: Boletina. V založbi Ljudske knjižarne je izdal menda najmlajši med našimi pesniki, Mitja Sarabon, svojo prvo pesniško zbirko, ki ji je dal naslov »Boletina«. Knjižica obsega 64 strani in 42 v štiri ekle razdeljenih pesmi, katerih izhodišče je v celoti v erotiki mlade razvibarjenosti. Zunanje, in deloma tudi notranje, se je Sarabon soljal pretežno pri Gradniku, zato razodeva velik čut za formo in čustvo. Dasi so posebno nekatere pesmi še premalo svojeke in tudi še nezadostno prečiščene in prekaljene v zrelejšem gledanju na motivno in vsebinsko problematiko, razodevalo vendar, da je Sarabon obdaren s talentom in se bo nemara ulegnil še razviti v pomembnega poeta. Simpatična je že njegova drznost, da je že zdaj stopil v javnost kar s celo zbirko, četudi je v marsičem gotovo še preuranjena. Grafično je knjižica prav simpatična.

Dobra knjiga je izdala kot svoj dvanajseti zvezek Borkov prevod Čeha Jana Welza spominov eskimskega glavarja »Na zlatem severu«. Knjižica spada med res zanimiva dela.

Mnogi so že upoštevali nasvete, ki jih vsak dan priobčujemo v časopisi in so sneli v stanovanjih notranja okna in jih spravili na varna mesta v kloeti ali sobah za omare itd. Priporočamo, da to v lastnem interesu storite vsi čimprej, da ne bo prepozno!

HUMOR

Iz otroških ust

'No, Tonček, povej, kaj pa delate v soli?'

'Čakamo na odmor.'

Vzrok

'Zakaj ste prav za prav poslali pijanec? Ali ste morda v zakonu nesrečni?'

'Ne, obe moji sestri imata gostilno.'

Priznanje

'Zakaj pa ne kupuješ blaga pri gospodu Kocmurju?'

'Zato, ker je bila moja žena kot dekle z njim zaročena. Potem sem mu jo jaz prevzel.'

'Saj to vendar s kupčijo nima nič opraviti.'

'Pač, nočem delati kupčij z možem, ki je pametnejši od mene.'

Negalantnost

'Koliko ste prav za prav stari, gospodična Irma?'

'No, ravno galantni niste, da me to vprašujete,' ga užaljeno zavrne Irma: 'Kaj ste že toliko stari?' se začudi gospod Cvek.

Zaljujoča vdova

'Velikokrat se zgodi, da človek, ki izreka gospe Kocmurjevi sozlatje, ker ji je umrl mož, da se človek šele po smrti svojega drugega zave, koliko je bil prav za prav vreden.'

'Da, da,' vneto priklanja vdova, 'Nikdar ne bi mislila, da je bil moj mož tako visoko zavarovan.'

Širokoustneža

'Tam, kjer sem raziskoval jaz, se se hvali raziskovalec severnega tečaja, da je bilo tako mraz, da nismo smeli v spanju zapreti oči, sicer bi nam veke primrzle.'

'To še ni nič,' ga zavrne drugi: 'Tam, kjer sem bil jaz, je bila tako nizka temperatura, da so nam prišle besede iz ust v obliki ledenih kosov in smo jih morali najprej slajiti, če smo hoteli vedeti, kaj je kdo povedal.'

Ni še poskusila

'Minka, kaj misliš, ali je zelo težko zaupano skrivnost obdržati zase?'

'Ne vem, nisem še nikdar poskusila.'

Zgovorni hišnik

'Zakaj pa bolj ne pazite na hišo? Pravi gospodar hišniku, drugi ljudje so mi povedali, da hodi, medtem ko mene ni doma, neki tuj možki k naši služkinji. Zakaj niste tega preprečili?'

'Oprostite, gospod, mu odgovori hišnik, »mislim sem, da hodi k vaši ženi.'

Praktično

'Kaj si pa podarila svojemu možu za god?'

'Psa volčjaka.'

'Ali si ga je želel?'

'On ne, pač pa jaz.'

Moška logika

Mož: 'Zakaj imaš na klobuku pižve gnezdo?'

Žena: 'Zato, ker mi ugaja.'

Mož: 'Neumnost, meni tudi ugaja počena gos, pa jo zato še ne bom nosil na klobuku.'

Umetnost darovanja

»Moja prijateljica ima god — kaj naj ji darujem, da me ne bo preveč stalo in jo bo vendar razveselilo?« me je vprašala zadnjič neko mlado dekle in zamišljeno nagubalo čelo.

Na takšno vprašanje, ki si ga danes večkrat kdo zada, saj ljudje še zmerom radi darujejo, je kaj težko odgovoriti. Zda je res težko izbrati primerno darilo, posebno če človek nima polne denarnice. A vseeno lahko z dobro voljo in pred vsem z ljubeznijo do obdarovanca premostimo vse težave in z majhnim, a iskrenim darom razveselimo onega, ki ima god ali rojstni dan.

Na svetu so ljudje, ki za obdarovanje sploh nimajo smisla in že v bistvu napak darujejo. Godovniku prinesejo zmerom tisto, kar ga najmanj zanima in ga more najmanj razveseliti. To store seveda z najboljšim namenom. Takšnim ljudem ni pomoči, ker pač nimajo okusa za darovanje, kakor nekateri ljudje nimajo smisla za okusno oblačenje.

Potem najdemo tudi takšne ljudi, ki sploh nečijo darovati, pa tudi daril nič kaj radi ne sprejemajo. A takšnih je pač prav malo. Po večini skoraj vsak rad sprejme majhen dar, posebno če mu ga podari človek, ki ga ima rad.

Na svetu so pa tudi ljudje, ki radi darujejo in tudi skoraj zmerom izberejo za pravega človeka pravo darilo. Takšnim ljudem pravimo, da imajo pri izbiri daril srečno roko.

Kadar hočemo komu kaj darovati a ne vemo kaj, je najboljša, da hodimo okrog izložb, dalj časa postojimo pred njimi in si ogledujemo razne predmete. Potem nas bo gotovo eden izmed razstavljenih predmetov privlačil in bomo nehote ugotovili, da je to edino pravo darilo za našega godovnika. Tako se navadno rodo najlepša darila, ki se bodo ujemala z godovnikovim bitjem, z njegovimi željami in nagnjenji.

Otroci posebno radi sprejemajo darila. Saj nas tako radi vprašujejo: »Ali si mi kaj prinesla?« Tudi v odraslih ta želja po obdarovanju ni zamr-

la, samo da je iz vijudnosti ne izrazi. Posebno ženske radi sprejemajo darove. Večina izmed njih se bolj razveseli pozornosti, ki jim jo s tem izkažemo, kakor pa darila samega.

Zal se možki tako redko spomnijo, kako želne so ženske daril. Navadno nimajo časa, da bi si z njihovimi željami belili glave, ali pa mislijo, da nimajo dovolj denarja. To pa ni res. Tudi majhno, na videz nepomembno darilce, ki stane samo nekaj lir, utegne žensko prav tako razveseliti kakor drago darilo. Odvisno je seveda od tega, kdo ji ga podari in kako ji ga podari. Ali zna skromno darilo darovati z ljubeznijo, važno je pa tudi če zna darilo oviti s skrivnostnim čarom, ki vsakogar najbolj razveseli in ki daje darilu prav za pravele pravi čar.

Darilo, pa naj si bo tudi najskromnejše, moramo pazljivo zaviti v lep papir, ga zavezati s primerno pentlo in položiti nanj dve ali tri cvetlice. Tako bo obdarovanec že ob prvem pogledu na darilo veselo presenečen in bo na tihem takoj začel ugibati, kaj neki utegne v tem lepem zavitku biti.

Posebno težko je darovati moškemu, ki ne kadi, ne kvarta in ne pije. Pri teh se mora človek res nekoliko globlje zamisliti. K sreči so pa po večini takšni možki športniki ali vsaj prijatelji prirode božje. Torej moramo na tem področju najti njim primerno darilo.

Včasih so se zdeli praktična darila neokusna in celo žaljiva. Danes je ravno narobe. Darovati moramo tem bolj praktično, čeprav nam v večini primerov posebno pri ženskah in starejših osebah še zmerom pomagajo premostiti vse težave cvetlice, ki so vsakomur dobrodošle in z njimi najbolj lahko izrazimo svoje občutke in želje.

Važno je, da darilo kupimo o pravem času in ne tekamo šele zadnji dan ali celo zadnjo uro po trgovinah. Takšna malomarnost se navadno bridko maščuje.

(Ti trije modeli so risani izrečno za »Družinski tednik« in niso bili še objavljeni)

Prva obleka je iz črtastega blaga, rokave ima ukrojene v kimono, sicer jo pa poživila zelo širok pas. Krilo ima spredaj in zadaj gubo. K svetlemu nabranemu krilu se posebno lepo poda preprosta bluza, ukrojena iz ruf. Zapenja se na rami, rokavi so ukrojeni v kimono. Tretja obleka ima krilo ukrojeno iz ruf. Ob slraskih šivih ima dve gubi. Bluzja je športna.

ŽENSKI RAZGOVORI

Ga. K. B. iz Ljubljane. Vprašujete, če si sme ženska tudi pri 50. letih šminkati ustnice in pudrat obraz, da ni videti tako brezbarvna in upadla. Vaš mož pravi, da ste tedaj ko se našminkate, videti ko poslikana lutka. Tudi vaša prijateljica vam je šminkanje odsvetovala.

Ženska pri 50. letih ima prav tako pravico, da se pudra in šminka, kakor mlado dekle. Vendar mora tem bolj paziti, da v tem ne pretirava. Tudi v vašem primeru to najbrže drži. Mislim, da ste biti pri izbiri lepotilnih pripomočkov nespretni in ste izbrali nepravilne barve. Ženska pri 50. letih na primer ne sme izbrati svetlega rdečila za ustnice, temveč rajši temnejšega. Puder ne sme biti svetlejši ko njena polt, ker se sicer preveč opazi. Posebno pa mora biti previdna pri izbiri rdečila za lice. Svetujem vam, da se o

va tudi preobčutljiva polt, pazite na to, da si jo redno vsako jutro namazete s kakšno dobro suho kremo in naravno popudrate.

Gdč. R. P. iz Ljubljane. Vprašujete, kolikokrat smemo umivati zdrave lase, da jim ne škodujemo.

Zdrave lase smemo poletj umivati dvakrat na mesec, pozimi pa enkrat. Vendar jih morate poleg tega vsak dan še dobro prešetkati.

Ga. A. Z. iz Ljubljane. Pravite, da zmerom shujšate v obraz, v bokih in na trebuhu vam pa nepotrebna in grda mast ostane. Kadar se zredite, se spet mast najprej nabere na teh dveh delih telesa, v obraz se pa le redko poredite.

Draga gospa, za to neveselošijo ne trpite samo vi, temveč zvečine vse ženske. Zmerom se mast nabere ravno tam, kjer jo najmanj želimo. To neveselošijo lahko odpravite samo s smotrno gimnastiko ali masažo. Z dobrimi gimnastičnimi vajami ali z masažo boste odpravili mast s trebuha in bokov.

Dobro je, da veš

Čeprav si cveticam, ki si jih namestila v vazo, vsak dan izmenjala vodo in jim pristrigla peclje, so vendar tako hitro ovenele in si jih morala zamenjati z drugimi. Kaj je temu vzrok?

Grešila si tedaj, ko si cveticam pristrigovala peclje. Tudi si golovo vsako cvetko posebej potegnila iz vode in jo na zraku obstrigla. Tedaj je v peclje prišel zrak in v majhnih nezadnih mehurčkih preprečeval, da bi vanje prišla voda. Peclje moraš torej zmerom riči v vodi, da ne pride zrak do njih. Tako bodo cvetlice veliko dalj ostale sveže v vazi.

Gimnastika pred spanjem je zelo koristna, ker pomirja živce in poživila krvni obtok. Zakroži pri odprtih oknih dvajsetkrat z rokami, naredi pet počepov, desetkrat poskoči, potem boš tako prijetno utrujena in ti bo v noge tako prijetno toplo, da boš takoj ko boš legla v posteljo, zaspala.

Obled ... na perilu rožnat barve spet poživiš barvo, če zadnji vodi, v kateri perilo izplakuješ, dodaš nekaj kapljic rdečila (rdečega črnita).

Življenske resnice

Neumnost je lenoba duha. Tudi glasba je ključ do ženskega srca.

Delo je hrana plemenitih duš. Večina ljudi potrebuje več ljubezni, kakor jo zasluži.

Vsako ženske napake je kriv mož. Laž je orožje slabotnežev.

Kdor se zna od srca smejeti, ne more biti slab človek. Užaliti je lahko, a žalitev popravili, je težko.

Veselje, ki ga pretiravamo, se bo spremenilo v žalost.

Nočem imeti gub!

Tudi pri gubah velja pravilo: boljše je, da se jih obvaruješ, kakor da jih potem skušaš odpraviti. Gub sicer ne moremo popolnoma preprečiti vendar jih lahko s skrbno nego omilimo, da niso tako ostre in globoke, predvsem se pa lahko obvarujemo majhnih gub, ki najbolj skaze obraz.

Gube okrog oči se nahitreje naredijo in povzročajo ženskam dosti skrbi predvsem zato, ker jih ne morejo odpraviti z masažo. Proti nim se zavaruje tako, da kožo okrog oči zmerom dobro masirajo, da se ne izsuši, ker se sicer še raiši guba. Vsak večer si z dvema prstoma natremo okoli oči z masno kremo, zjutraj si na masčobo, kolikor se ne vleže v kožo, izmilimo z milčno vodo.

Gube na čelu niso znak staranja temveč slabe razvade. Mnoge ženske pri vsaki priložnosti gubajo čelo in tako same povzročajo, da se jim naredijo večje in majhne gubice, ki jih pozneje ni mogoče več odpraviti. Proti tem gubam pomaga torej samo koš dobre volje. Tudi če so že nastale, jih moremo odpraviti le tako, da čela nikdar več ne gubamo in ga vsak večer namasirimo z masno kremo.

Gube okrog ust so posledice smehe. Odpraviti, oziroma preprečiti jih moremo s tem, da po večkrat na dan napihnemo usta z zrakom in ga potem počasi izdihnemo. Koža okrog ust se bo tako napela in mišice se bodo utrdile. Poskusite!

Samo pet minut na dan

Vsak dan bi morale vsaj pet minut posvetiti negi svojih zob. Zjutraj ko vstanete, si usta najprej splaknite z vodo, potem pa si s trdo ščetko zobe dobro očistite nesnage, nato pa grgrajte slano vodo.

Vsak dan bi si morale utrgati pet minut, da bi pregledale, če nam obrvi ne rastejo kar tiavdan. Če odkrijemo majhne dlačice, ki v neredu raste, v nepravilni smeri, jih populimo s pinceto, preji da obrvi namazemo z vazelinom. Tako puljenje skoraj prav nič ne boli, pa tudi rdečih madežev ne bo na koži.

Ni dovolj, da greste vsak teden enkrat k frizerju, ki vam lase nakodra. Še zdaleč ne. Vsak dan vsaj pet minut, si morate lase dobro ošetkati, in sicer ravno v nasprotno smer, kakor fasije rastejo.

Moč lepote

Francoska kronika iz 15. stoletja poveličuje neko Paulino de Vigneriove, ki je bila baie tako zelo lepa da so njeni someščani, bila je iz Toulona, pri svojem županu izvojevali zahlevo, da se mora vsaj enkrat na dan za noli ure prikazati pri svojem oknu. Tedaj je vse mesto romalo pred njeno hišo in občudovalo njeno lepoto. Vselej je

KRZNENE PLAŠČE

lisičje boe, dobro ohranjene, kupuje Krznarstvo Rot, Mestni trg 5 Sprejem samo dopoldne. Vhod skozi vežo

moralo množico njenih občudovalcev in občudovalk urejati policija, ker bi sicer gneča lahko postala komu usodna. Nič manjši sloves nista imeli ženi vojvode Hamiltona in grofa Coventrya. Horace Walpole je nekoč o njih napisal: »Na dan ko go spo Hamiltonovo predstavili na dvoru, je bila celo množica plemičev tako velika, da so si nekateri morali poiskati prostor na stolah in mizah, samo da so jo videli.« O grofici Coventryjevi je pa dejal: »Kadar se je po mestu razvedelo, da misli grofica oditi zvečer v gledališče, so se ljudje kar pulili za sedeže, kadar je pa šla v cerkev, jo je spremljala cela množica občudovalcev.«

Za okrepitev ramen

Nekatero ženske so v ramenih vse premalo razvile in prešibke. Ker je danes v modi športna postava, jih to seveda kazi. Vsekako se pa to da vsaj nekoliko popraviti s pravilno telovadbo, ki jo pa morajo začeti o pravem času, torej tedaj, ko so še mlade. Ena izmed mnogih dobrih vaj za okrepitev ramen je tudi tale:

Zravajte se, potem odročite roke in jih obrnite tako, da bodo dlani obrnena v fla. Potem vzravane krožite z rokami tako, da bodo dlani zdaj obrnena proti stropu, zdaj proti tlou. Gib mora pri tem priti iz rames, ne iz rok. Le tako si boste okrepile ramena in dobile bolj razvite rame. To vajo morate narediti po desetkrat zopored.

Trgovci, ki ne stanujejo v hišah, kjer so njihove trgovine, naj v svojem interesu sporočijo hišnemu starešini naslov svoje privatnega stanovanja in event. telefonsko številko.

V primeru, da bi bila trgovina po letalskem napadu poškodovana (razbita izložbena stekla in slično), bo pač v interesu vsakega lastnika trgovine, da bo čimprej o tem obveščen, da bo lahko sam zavaroval svoje imetje oziroma odredil potrebne ukrepe za zaščito v trgovini vskladiščenega blaga.

Uporaba soli

Sol je važna začimba, ki jo moremo uporabljati ne samo v kuhinji temveč tudi še v vse mogoče druge namene. Preberite spodnje vrstice in videli boste, kako vsestransko lahko sol koristno uporabite.

Brž ko začutite bolečino v grlu, večkrat na dan grgrajte vročo slano vodo. Grlo se bo kmalu izčistilo in vas ne bo več bolelo.

Rjaste madeže na perilu in robovih najlepše očistimo s soljo. Madeže moramo nekaj časa drgniti s čisto krpo, na katero smo potresli nekaj zrn soli, pa bodo izginili.

Ponve in jedilni pribor, ki neprijetno diši po ribah, zdrgnemo s soljo, pa bo vonj izginil.

Če so ponve osmojene, jih namočimo za nekaj ur v slani vodi, ki jo prej nekoliko segrejemo. Osmojena mesta bomo potem z lahkoto odstranili in ponve izmili.

Vodi, v kateri se mislite kopati, dodajte malo soli, pa vas bo kopej vse bolj posvečila.

Zobne ščetke moramo večkrat namočiti v slano vodo, pa bodo vse dalj ostale trpežne in sčetine bodo vse bolj odporne.

Problem sivih las

Prvi sivi lasje skoraj vsako žensko spravijo v obup. To odkritje ni nujno navezano na neko določeno starostno dobo, kakor si povečini mislimo. Nekatero ženske osive znatno prej ko druge. Včasih se prvi sivi lasje pokažejo že pri zelo mladih ženskah pri dvajsetletnicah ali še celo prej.

Čeprav prizadevajo sivi lasje po večini vsem ženskam velike skrbi, se naidejo tudi takšne, ki li na svojo moč ugaiaio in bi jih celo rade imele. Lepo se jim namreč zdi, če mladosten, svež obraz obkrožajo lepi, leskečočji se sivi kodri. Vendar so te prav gotovo v manjšini.

Zvečine se vse ženske sivih las boje, ker izdajajo njih starost. Navadno v današnjih časih skoraj vse ženske v tem primeru sežejo po barvi. Tem lahko povemo, da takšno barvanje ni prav nič škodljivo, seveda, če ga izvajajo pravilno. Najboljše je pač, če se v tem primeru zalečejo k dobremu frizerju in ne skušajo same barvati las, ker se jim to prav lahko onesreči in učinek ne bo nič kaj zadovoljiv. Vsekako je najboljša, da izberejo takšno barvo, kakršno so imeli njihovi naravni lasje pred osivenjem.

Pripomočka za ohranitev naravne barve las ni. Zato sivi las ne moremo preprečiti, pa če bi to še tako želeli.

K prtljagi, ki jo imate pripravljeno, da jo boste vzeli s seboj v zaklonišče priložite tudi zaščitna očala. Ta očala bodo v primeru bombardiranja ščitila vaše oči pred iskrami, pepelom, opečnim prahom, drobci stekla in tako dalje.

DARMOL najboljšo odvajalno sredstvo

izbiri barv posvetujete s kakšno kozmetičarko, ki bo najbolj nepristransko mogla povedati, kaj se vam poda in kaj ne. Vsekako morate biti našminkani in napudranji tako, da tega nihče ne bo opazil, temveč samo slutili.

Gdč. G. D. iz Ljubljane. Pravite, da lrpitate za tem, da v družbi brž ko vas kdo nagovori, zardite do ušes. To svoje hibo že tako dobro poznate, da že kar v naprej veste, kdaj boste zardeli, a si ne morete pomagati. Starj ste 23 let in se vam zdi, da vas to zardevanje v družbi onemogoča.

Vaša hiba sploh ni hiba, temveč kvečjemu vrlina. Samo pogledjte, kako ljubeč je otrok, ki zardi pri vsaki priložnosti, vsak ga ima rad, vsakemu se prikupi. Prav gotovo tudi vi tedaj ko zardite nikakor ne odbijate, temveč kvečjemu privlačite, ker dokazujete kako mladostno dojemljivi in občutljivi ste za vse. Predvsem si morate sami sebi dopovedati, da ste tedaj ko zardite, še posebno ljubki in prikupni, pa vam pri tem ne bo postalo norodno in boste celo bolj poredko zardevali ko doslej. Kozmetiki zdravijo rdečico obraza z menjajočimi se mrljimi in toplimi kopolni, ki tudi vam prav gotovo ne bi škodovale. Če je zardevanja kri-

NAS NAGRADNI NATECAJ

Kotiček za praktične gospodinje

Za vsak prispevek, objavljen v tej rubriki, plačamo 10 lir

Fosfatna torta

Mešaj, da se speni 1 žlico maščobe, 2 žlici sladkorja in 1 rumenjaka. Nato dodaj 1 zavitek fosfatne moke, malo vode ali mleka, 1 pecilni prašek in noževo konico soli. Napravi gosto testo kot za žličnike. Iz beljaka napravi sneg in ga primešaj testu. Nato vliji testo v namazano pekačo in peci pol ure. Še toplo prereži, namaži z marmelado, po vrhu pa potresi s sladkorjem. Serviraj mrzlo. M. V.

Omlėti iz kaše

Na vodi skuhamo kašo ohladi in jo razredči z vodo, še boljše je, če imaš, z mlekom. Dodaj malo moka, sol in 1 jajce. Testo naj bo gosto tekoče, prav tako kot za omlėti. Napravi prav tako kot za navadne omlėti, namaži z marmelado ali pa posusi s sladkorjem in cimelom. Jed je prav dobra, tečna in izdatna. M. S. L.

Honorar za objavljeni recept dvignete lahko takoj po objavi v naši upravi. Po pošti pošiljamo šele takrat, ko se nabere več takšnih nakazil. Prispevke naslovite na Uredništvo »Družinskega tednika«, Kotiček za praktične gospodinje, Ljubljana, Poštini predal 253.

Porabni nasveti

Rokavice iz srnjakove kože operemo v mlačni milnici. Peremo jih previdno, tako da jih bolj ožemamo ko menamo. Potem jih ne izplakujemo tako, da ostane milnica na njih. Medtem ko se suše, jih večkrat oblečemo, da ostanejo voljne in ne izgube oblike.

Vrata ali okna, ki se pretesna in se nerada odpirajo, namažemo po roboh z nastrgano kredo, pomešano s kosmi mila. Če še to ne pomaga, je najboljša, da pokličemo mizarja, ki nam bo vrata ali okno oskobljal.

Ogledala najboljšo očistimo z zdrobljeno kredo, ki smo ji pridali nekaj kapljic alkohola. S to zmesjo bomo odstranili še tako trdovratne madeže.

Suha orehova jedra spet postanejo sveža, če jih polijemo z v. očo slano vodo, ali pa če jih denemo za 24 ur v mrzlo vodo.

Perilo, ki smo ga pri likanju zažgali, moramo takoj pomočiti v mrzlo vodo, potem pa položiti na sonce. Tak, bodo madeži, vsaj če niso prehudi, nekoliko obledeli.

Pleskano pohištvo smemo le bolj poredko umivati, pa še to samo z mlačno milnico, nikdar pa z vročo vodo. Belo položeno pohištvo pa najlepše umijemo z vlažno volneno krpo, ki smo jo pomočili v zdrobljeno in razmočeno kredo. Nato moramo seveda pohištvo dobro izprati v čisti vodi.